

UNIV. BIBLIOTH.
* 1909 *
HELSINGFORS

Väinö Kataja

Tuskaa

ARVI A. KARISTO

HÄMEENLINNA

HINTA 1:25

TUSKAA

KUVAUS RAUKOILTA RAJOILTA

KIRJOTTI

VÄINÖ KATAJA

KUSTANTAJA

ARVI A. KARISTO, HÄMEENLINNA

Hämeenlinna,
Hämeenlinnan Uusi Kirjapaino, 1907.

I.

Täyttä vauhtia kulki juna Pohjanmaalle. Eräässä toisen luokan vaunussa loikoi huolettomassa asennossa nuori, komea herrasmies. Hän oli puettu hienoon ajanmukaisimpaan pukuun ja hänen hienoista kasvoistaan voi päätätä, että hän oli hemmotellen kasvatettu ja ettei hän ollut puutteen päiviä elämässään nähnyt.

Ulkona oli jo pimeä. Talvipäivä on niin peräti lyhyt Pohjolassa, pimenee heti kun valkeneekin. Nuori matkustaja koetti kuluttaa aikaansa lukemalla, mutta usein silmäsi hän kelloonsa ja haukotteli tyytymättömänä. Ei ollut puhekumppania ketään. Matkustajat olivat sitä mukaa vähenneet kuta pohjosemmaksi tultiin, niin että hän nyt istui aivan yksin vaunussa.

Junan asemille pysähtyessä, riensi hän ulos jalottelemaan. Näki paksuja lumikinoksia luodun huoneiden seinämille ja käytävien väliin.

— Onpa täällä lunta, — ajatteli hän. — Näkyy, että tullaan Pohjanmaalle.

Hänestä alkoi tuntua jo somemmalta kuta pohjosemmaksi pääsi.

— Kunhan nyt tämä viimeinen taival katkeaisi, että pääsisi tästä toisenlaiseen kyytiin, — ajatteli hän ja haukotteli mielihyvystä, oikasten levänneitä jäseniään.

Nuori matkustaja oli forstmestari, joka oli hakenut ja saanut viransijaisuutta aina Lapista asti. Hänen nimensä oli Waltter Ulfsköld, kotoisin Etelä-Suomen rikkaimmalta kulmalta. Ei hän koskaan ollut käynyt näinkään pohjosesessa. Mutta hänellä oli pitkät ajat tehnyt mieli Lappiin. Hän oli kuullut niin paljon kerrottavan Lapin elämästä, niin satumaisia tarinoita tuosta kummallisesta, leivättömästä maasta, jossa poroilla kuljettiin ja jonka taivas oli öisin valjujen revontulten peittämänä . . .

Hänelle johtui mieleen eron-hetki varakkaiden vanhempiensa kotoa. Äiti ja siskot itkivät, isä käveli kaha käteen, mutta vihdoin oli sanonut:

— No käypä vaan Lapissa huutijärvellä, luulen, että piankin kyllästyvät pakkaseen ja poron kyytiin . . .

Äiti oli vakuutettu siitä, ettei hän enään koskaan näkisi poikaansa ja sisaret koettivat häntä viekotella jäämään kotia edes täksi talveksi. Mutta hän ei ollut mihinkään suostunut. Täytyihän hänen tutustua maahansa ja kansaansa ja tänne pohjoseen hän muuttaa sittenkin kun vakinaisen viran saapi. Kyllä hän jo tunsi etelä osan maata, mutta tuo laaja leivätön Lappi oli ikäänkuin joku vieras valtakunta . . .

Juna porhalsi tulla Oulun asemalle. Hän nousi vaunusta, kävelläkseen junan seistessä. Turkkeihin puetuita ihmisiä hän näki liikuskelevan kaha käteen. Liike näytti hyvin vähäselältä eikä kenelläkään ollut kiire. Jo ennen junan vihellystä kiipesi hän vauunsa. Ei yhtään tuttavaa hän ollut nähnyt eikä hänellä tosin monta ollutkaan täällä Pohjanmaalla.

Mutta junan liikkeelle lähtiessä ilmausi hän junasillalle, mielihyvällä silmäillen valastua kaupunkia, jonka sivu juna vaivaloisesti jyskytti. Sehän olikin komea kaupunki somine ympäristöineen!

Mutta kun juna suuren mahtavan sillan yllä mentyä kääntyi kaaressa pohjosta kohden, puhalsi sieltä vastaan vihanen, pureva tuuli, joka tarttui

poskipäihin kuin rauta. Ja pakkänenkin tuntui kiihtyvän. Kiskot naukuivat ja vaunut valittivat. Ja taivaalla vilkkuivat ja hyppelivät kirkkaat tähdet kuin vilussa nekin.

Hän vetäysi vaunuunsa, sytytti tupakan, hykerteli käsiään yhteen ja sanoi itsekseen:

— Onpa . . . onpa raitis tuuli tuolta pohjo-
sesta . . .

Ja hetken kuluttua:

— Se oli Pohjolan tervehdys . . . niin jäisen
kalsea . . .

Kun konduktööri kävi sivu, antautui hän pu-
heisiin.

— Nyt sitä ollaan viimeistä taivalta katkasemassa,
— sanoi hän Waltterille.

— Niinpä ollaan. Vahinko vaan, että on näin
pimeä, ettei näe ympäristöä . . . Vaan kyllä täällä
tuntuu tuima tuuli olevan täällä Perä-Pohjolassa . . .
kuinkahan kipakka lieneekään Lapissa!

— Vai Lappiin asti herra matkustaa! Olen
minäkin kerran käynyt Kittilän kirkolla.

— Olette täältä Perä-Pohjolasta kotoisin?

— Täältä olen Oulun paikoilta.

He pääsivät keskustelun alkuun ja konduktöörillä oli paljon kertomista näistä pohjoisista oloista. Tiesi hän selittää Lapinkin oloja.

— Kyllä siellä nuori mies toimeen tulee, kun oppii porolla ajelemaan eikä kursaile jos yösija satuu kolkkompi, — sanoi hän.

— Täytyy tottua.

Walterin valtasi omituinen tunne, joka ei ollut iloa eikä surua, oli kummallista uteliaisuuden ja pelon sekaista kalsketta, joka piti sydäntä rauhatonna. Hänestä tuntui niinkuin veturi ei tahtoisi oikein tehtävästään toimittaa, niinkuin vaunutkin olisivat vastahakoiset tänne niedoksien ja vihasen viiman keskelle menemään . . .

Hän rohkasi mieltään, veti naapukan korvilleen ja työntyi junasillalle. Tuuli tuntui tuimalta ja vauhti viskoi hänen silmilleen lumihiihtaleita. Kuu oli noussut ja hän näki kahden puolen tasaaisia ikäviä maisemia, pientä kuusikkoa, joka näytti kuin surkeuttaan häpeävän, Hänestä näytti kuin tuolta vaivasen, lumen peitossa olevan metsän läpi jo vilkkuisi viheliäisyys, kylmä ja nälkä, ja niinkuin tämä ympäristö olisi vaan valju kuva siitä surkeudesta, johon hän oli menossa . . .

Mutta juuri silloin kilkui veturi, hihkasi oikein voimiensa takaa ja samassa vaivaset metsät katosivat ja juna kiiti vankkaa kylää läpi, jysähti sillalle ja yli vihkasi. Walterin alakuloiset ajatukset katosivat kuin tuuleen ja suuri, repäsevä tunne täytti hänen sydämensä . . .

— Tämä on sitä suurta Pohjolaa! hän ajatteli.

Tuntui kuin vauhti enenisi kuta likemmäksi maan pohjoisinta asemaa päästiin, niinkuin olisi veturi koonnut viimeiset voimansa puskeakseen vauhdilla keskelle kinoksia ja tulen palavaa pakasta . . .

— — —

Hän näki siinä edessään leveän, lumisen joen rannalla kaksi kaupunkia kuun kalpeassa valossa. Sieltä tuikkivat tulet ja pohottivat korkeat valkoset kinokset. Tikotettua tietä ajoi hevosia kaha käteen — olihan täällä liikettä niinkuin muuallakin. Samanlaisilta näyttivät ihmisetkin. Ei hän tavannut yhtään lappalaispukua, hyvin puettua kansaa vain, jotka haastoivat selvää suomea . . .

Kaikki alakuloiset ajatukset katosivat ja ennakkoluulot häipyivät. Hän antausi puheisiin, tiedustellen yhtä ja toista tulevasta matkastaan. Ei kukaan pelotta-

nut, kaikki sanoivat että ojaa . . . sinne menee, että vinkuu . . . hevoskyytillä ensin, porolla loppu matka . . .

Hän otti ajurin, ajoi kaupunkiin, jonka ainoassa ravintolassa aikoi yönsä levähtää ja tulevaa matkaa varten varustautua.

II.

Tähän asti oli hän matkustanut hevoskyytillä, vaikka viimeinen taival olikin ollut aivan ummessa. Kulku oli ollut uuvuttavan hidasta, kun hevonen verkkaan lumessa kaahloi, taival tuntunut pitkältä kuin ijankaikkisuus ja vähä väliä oli hän kärsimättömänä kysynyt kyytimieheltä:

— Joko olemme puolivälissä taivalta?

— Olisi jo aikaa oltu, mutta tämä viimeinen näyrä-sää peitti jäljen ja pani paksulta lunta.

Palellutkin oli, sillä pakkanen oli sitä mukaa kiihtynyt kuta pohjosemmaksi hän tuli.

Oli viho viimein päästy lappalaisen asuntoon, joka oli rakennettu kahden pitäjän keskipaikoille. Siitä tuli porokyytin alkaa.

Mielihyvän tunne täytti hänen sydämensä työnteessä kotoaan ja nähtyään ihmisiä istuvan tulen

ympärillä kiehuvaista padasta poronlihaa urkkien. Olihan hän mielikuvituksessaan usein kuvaillut lappalaisten elämää, mutta todellisuus näyttikin nyt aivan erilaiselta. Mutta ollen rohkea ja puhelias toivotti hän hyvää ehtoota ja kysyi saisiko kahvia.

Kodassa olijat katsoivat uteliaasti susiturkkiin puettua uljasta nuorta miestä ja tarjoutuivat häntä auttamaan. Hän riisui turkkinsa, pudisti sen kauluksesta huurretta, haki paperossilaatikkonsa ja pani tupakaksi. Isäntä tarjosi hänelle oman paikkansa lieden ääressä, johon hän huolettomasti heittäysi pitkäkseen.

Hänen viimeinen kyytimiehensä oli taivalta tullessa kertonut tämän lappalaisen, Lassi Holsterin, elämästä. Upporikas kuuluu olevan ja pojillansakin ovat omat poro-raitionsa. Kaksi nuorinta poikaa oli vielä luonaan.

— Se on juuri tämä Lassi Holsteri, joka on eräitä eteläisimpiä lappalaisia. Näillä mailla hän enimmäkseen porokarjoineen oleskeleekin, — oli viimeksi sanonut.

Ja sitten kun alkavat kotaa lähestyä niin oli lohduttanut:

— Kyllä siinä kodassa ruokaa on ja juomaa ja mitä ihminen tarvitsee. On tästä tämän kautta

monta herraa mennyt talvella ja kesällä. Olen minäkin tähän ennenkin yhden herran kyyti-nyt . . .

Waltteri oli asettanut turkkinsa päälle pitkäkseen ja loikoi siinä lämpösen tulen ääressä jäseniään lämmitellen. Emäntä toimitti hänelle pian kahvia, johon oli sekoittanut poronjuuston viipaleita.

— Oletteko kaikki tähän perheeseen kuuluvia? kysyi hän, ympärilleen katsellen.

Isäntä Lassi Holsteri kertoi:

— Nämä kaksi miestä tässä minun vieressäni ovat suomalaisia, tästä naapuripitäjästä. Ovat tässä vaan matkansa varrella levähtämässä niinkuin sinäkin. Tuo tuossa on minun vaimoni ja tämä tässä on nuorin poikani.

Nuori metsäherra katseli kysyvin silmin jokaiseen. Isäntä oli pienonen, kuivettunut, pikkusilmäinen äijän käpy, naama kuin parkittu. Emäntä oli nuoremman näköinen eikä hänen kasvonsa olleet niin kulmikkaat kuin isännän. Nuorin poika oli vikkellä kuin orava, kymmenvuotias. Nuo kaksi suomalaista tunsivat helposti kasvojen muodosta, vaikka hekin olivat puetut lappalaiseen pukuun. Mutta emännän vieressä istui nuori lappalaistyttö, jonka kasvoja Waltteri ei ollut nähnyt, sillä ne olivat aina

pois päin käännetyt. Pitkä, musta palmikko näkyi kuitenkin ja sivulta päin vähän punasta poskea . . .

Isäntä ei ollut maininnut tytön nimeä, vaikka hän muut kodassa olijat oli esitellyt. Minkähän tähden?

Waltterilla teki mieli kysyä kuka tyttö oli, mutta hän hillitsi kuitenkin uteliaisuutensa ja kysyi sen sijasta:

— Kuinkahan minä nyt tästä edespäin pääsen matkaani jatkamaan? Poron pulkassa en ole koskaan istunut, eikä minusta taida olla kovin pitkälle taipaleelle hiihtämäänkään.

— On tästä päässeet muutkin herrat, jotka Lappiin päin ovat olleet menossa, — lohdutteli isäntä. — Mutta tottakai sinä levähdät ennenkun taipaleeseen lähdet?

— En ole väsynytkään, — vastasi hän, vaikka hän tunsikin kankeaa uupumusta jäsenissään. Häntä, joka oli tottunut hienostuneihin tapoihin eikä koskaan ollut tuntenut eikä nähnyt todenteolla rahvaan elämää, häntä tämä kummallinen, outo ympäristö vistotti ja ellostutti. Mutta tännehän hänen mielensä oli palanut, tänne ollut semmonen kummallinen veto etteivät mitkään pelotukset lannistaneet . . . . tänne leivättömään Lappiin, pakkasten ja susien kotomaa-

han . . . Hänen täytyi nyt olla mies, kestää kuin mies ja mukaantua . . . vaikka mihin . . .

Ja sillä iloisuudella, joka oli hänen luonteensa pohjapiirros, tarttui hän paperossilaatikkoonsa ja tarjosi siitä jokaiselle.

Mutta kun hän ojensi laatikkoa sitä outoa tummatukkasta tyttöä kohden, osui hän tarkemmin silmäämään hänen muotoaan. Kasvot olivat tavattoman kauniit ja säännölliset ja poskien puna niin hienoa kuin silkkinen sametti . . . Hipiäkin oli valkoinen ja sileä, huulet kuin mansikat ja hampaat aivan verrattoman tasaset ja valkoset . . .

Tyttö otti ujostelematta hänen laatikostaan paperossin, sytytti sen pään tulella ja alkoi tupruutella savuja.

Waltter pani merkille, että tytön käsi oli hyvin muodostunut, valkoinen ja puhdas ja että oikean käden pikku sormessa oli jouhinen sormus.

— Kas Eilaakin kun polttaa! — huudahti samassa se kymmenen vuotias poika ja alkoi sitten hänkin vieraalta tupakkaa pyytää.

— Saako hänelle antaa? kysyi Waltter isään kääntyen.

— Ka, anna hänelle vaan tuliaisiasi, — vastasi isä välinpitämättömästi.

Poika sytytti hyvillään paperossin ja virkkoi:

— Menneen talvellisella herralla oli paksumpia.

Talonisäntä, joka häntä oli kyytinyt tuli samassa ulkoa puhellen:

— Pakkanen tuntuu kiihtyvän . . . ja taivaan valkeat palavat kuin tulella . . . Pitää tästä panna paluumatkalle . . . jos olisi poro, niin pian tästä laskisi rantamaille . . .

Hän alkoi valmistautua matkaan arvelleen:

— Olisi se yötyäkin sopinut, vaan ei käy jättäminen hevosta seisomaan pakkaseen.

Kodassa lieden ääressä tuntui lämpöseltä. Poronjuustokahvi, joka oli väkevää ja mustaa kuin terva, maistui Waltterista ensin äitelältä ja karvaalta, mutta lämmitti hyvin ja virkisti mieltä. Hän joikin useita kupillisia ja kiitellessä sanoi:

— Tässä on nyt ensimmäinen ateria näillä mailla ja täänlaisessa tilassa . . . Hyvää on, kyllä tässä elämään pääsee . . .

Illempänä, kun hänkin oli syönyt aika annoksen poron lihaa, kysyi hän isännältä . . .

— Mutta kenen saan minä oppaaksi ja kyytimieheksi tälle seuraavalle taipaleelle, joka kuuluu olevan niin pitkä ja taloton . . . ?

Hetken mietittyään alkoi isäntä, ikäänkuin omia ajatuksiaan ääneensä jatkaen . . .

— Sitä minä tässä jo olen heti tultuasi ruvennut miettimään, että miten parhaiten matkaasi pääsisit jatkamaan. Veres tässä kyllä on jälki — nuo miehet ovat sitä tämän viimesen näyrän sään jälkeen tulleet, — mutta ei sitä hyvä oudon ole osata, kun ei maita tunne eikä merkkiä tiedä ottaa tunturien huipuista. Minun ei sallisi aikani lähteä ja tuo poikakin on vielä nuori — jos eksymään sattuisi. Mutta hyvä ajokas on minulla lainata . . . Tuo Eila se on sinne päin aikonut lähteä . . . Jos lähtee ja kun hänen peräänsä porosi panet, niin jo perille kostut, saavuttakoon vaikka kehnokin ilma . . . Eila tuntee näillä paikoin ja muuallakin kaikki kulutiet ja hänellä on myös sellainen ajohärkä, että jo taival katkeaa.

Isäntä loi puhuessaan Eilaan kysyvän silmäyksen, samoin kuin Waltterikin . . .

Waltteri tuli nyt vielä tarkemmin katsomaan Eilaan. Hän huomasi, että Eilalla oli sievä suu ja tavattoman valkoset ja tasaiset hampaat, jotka huulten hymyyn mennessä välkkyivät kuin helmet.

Eila katsoi veitikkamaisesti Waltteriin ja sanoi nauraen:

— Jos olette yhtä huono porolla ajaja kuin sekin herra, joka Norjasta kerran ajoi perässäni niin . . . hän ei pysynyt pulkassa ollenkaan. Vaan hän tosin olikin lyhyt ja lihava kuin pallo ja te olette pitkä ja siro kuin korpikuusi . . .

— No minä kuitenkin koetan pysyä pulkassa,
— sanoi Waltteri yhtyen muiden nauruun.

Hetken kuluttua kun Eila oli poistunut poraan katsomaan, kysyi Waltter isännältä:

— Kuka hän on tuo Eila? Kenen tytär? Onko lappalainen? Ei hän näytä lappalaiselta . . .

— Sanotaan olevan sen kuuluisan Kiveliön kävijän tytär. Liekö sitten hänen vai kenen, en tiedä.

Ja sen enempää ei isäntä selittänyt.

Waltterille tehtiin kodan parhaalle paikalle vuode, pehmosille, liukkaille porontaljoille. Hän veti lämpöisen sudennahkaisen turkkinsa ylleen ja päätti nukkua ja unhottaa koko muun maailman.

Mutta kun kotoaan oli tullut hiljaisuus, alkoi hänen mielikuvituksensa mellastaa kuin öinen kyö-peli.

Mikä oli ollut se kumma halu, joka oli ikäänkuin rautakouralla vetänyt häntä tänne Pohjolaan? Mikä oli saattanut hänet jättämään kotinsa ja van-

hempansa ja tarjotun viran Etelä-Suomessa? Olivatko ne kertomukset, joita täältä oli kuullut, tästä kummallisesta, suuremmoisesta ja satumaisesta luonnosta ja tästä lumotusta ilmasta täällä, jotka olivat halun tänne synnyttäneet ja mieltä viehättäneet? Ei hän saanut selvää tunteistaan. Sen vaan tiesi, että mieli tänne teki, halu seikkailuihin ja outoihin oloihin. Hän oli nauttinut kaikesta matkan varrella: vuorisista maisemista, kuun loistosta, revontulten loimusta ja yhä kiihtyvistä pakkasesta.

Ei hän vielä ollut katunutkuan lähtöään eikä vielä ollut kotoikävä vaivannut. Niinhän se vielä oli maailma täällä kuin muuallakin Suomessa. Samoja männiköitä ja maita, hyvin rakennetuita kyliä joen varrella ja ystävällisiä ihmisiä. Mutta vuoret olivat niin tavattoman laajoja ja korkeita alastomine lakineen ja louhikkoisine kylkineen. Ja kummallinen hämärä oli aina, aamuhämy kiinni iltahämyssä . . .

Eihän hänellä nytkään ollut mitään valittamista eikä vaikeroimista vastoinkäymisistä. Ei niin mitään! Olihan hän Evollakin ollessaan ja tehdessään toveriensa kanssa retkiä sydänmaalle päin, usein yötynty likaisempaankin paikkaan . . .

Lapin taivas . . . revontulet palamassa . . . poro juoksee, että koivet naskuu . . . ja pureva pakkanen

on . . . sitä oli hän mielessään kuvaillut veltoina sumuisina päivinä Helsingin katuja kävellessään.

Ehkäpä nyt näkee senkin, saapi oikein syliin ottaa ja kouralla tunnustaa . . .

— Eila — jatkoi hän ajatuksiaan. Eila! mikä nimi se lienee? Kai lapinkielinen ja sievältä se korvissa tuntuu. Kiveliön kävijän tytär . . . Kuka lieneekin, mutta kaunis on hurja kuin synti . . .

Ja vaikka hän ummisti silmänsä ja koetteli ajatella erästä toista kuvaa, joka oli jäänyt hänen mieleensä siellä suuressa vilisevässä kaupungissa, pyrki Eila sittenkin sen viereen. Se toinen oli kyllä sievä ja siro ja lahjakas, mutta ei ollut hänen vartalonsa niin muhkea, ei hiuksensa niin tumman kiiltävät eivätkä hampaat välkkyneet niin kauniisti ja suloisen viehättävän puhtaasti. Sen toisen hampaiden lomissa vilkkui kultakiilto ja huulien puna oli veretöntä ja ikäänkuin pois kulunut . . . Mutta Eilalla oli kuin . . . ei hän muistanut koskaan nähneensä niin sievää suuta eikä niin kauniita, tasaisia ja valkosia hampaita . . .

Mikä ääretön sulo saattaa mahtua yhteen ainoaan naisen muotoon!

Ja yön hiljaisuudessa muistui hänelle mieleen se millä häntä toverit kiusasivat, kun he erojais-

viftillä istuivat yli-Kämpissä Helsingissä. He olivat sanoneet, että kyllä se käy sinullekin niinkuin kaikille muillekin, jotka sinne Lappiin päin ovat menneet . . . että rakastuvat . . . ja sittenkun lapsilauma alkaa lukuisammaksi tulla . . . niin menevät avioliittoon . . .

Häntä melkein nauratti. No, hutikassahan siellä kaikki olivat . . . Mitäpä niistä, päihtyneitten laveruksista . . .

Mutta ei hän vaan saanut unta. Muut nukkui-
vat. Eila nukkui aivan lähellä. Hän oli kuulevinaan Eilan hengityksenkin eikä hän saanut Eilan kuvaa pois mielestään. Hänen vilkas mielensä kuvaili jo kuinka he poroilla ajoivat halki avaraa tunturimaailmaa . . . Eila edellä, hän perässä . . . Eila lauloi. Taivaalla tähdet hyppelivät, tunturien päällitse loimusiivat revontulet ja vaarojen rinteillä näkyi porolaumoja . . .

Hän heräsi haaveistaan kun kodassa olevat hännättömät porokoirat karkasivat äristen ja kima-
kasti haukkuen ovelle . . .

— Huuti siellä Tira ja Muju, — ärähti niille isäntä, joka samassa heräsi.

— Liikkuiko siellä ulkona joku? tiedusteli Waltter.

— Meni tästä sivu raitio-Juuso Yllästunturille
— vastasi isäntä, komensi vielä kerran koiriaan ja
asettui levolle.

Puoliyön jälkeen Walterikin nukahti, mutta
levottomaan uneen.

*

Hän heräsi siitä, että Eila seiso i hänen vieres-
sään, olkapäähän kosketti ja sanoi:

— Jos minun matkassa lähдете, niin herätkää
juomaan kahvia.

Eilan ääni oli kirkas kuin kristalli ja kun ei
hänellä ollut lakkia päässään näki Walteri hänen
pitkän mustan palmikkonsa ulottuvan lanteille. Hän
näytti olevan herttaisen hyvällä tuulella, aamuvirkkuna
suu ja silmät hymyssä.

Walteri hieroi silmiään oikeen nähdäkseen,
kirposi sitten ponnahtaen ylös reilusti ja kehasi:

— No vaikka heti minä olen valmis . . .

Sillä välin kun isäntä valmisteli Walterille poroa
valjaisiin, antautui hän puheisiin Eilan kanssa.

Oliko pitkä taival? Oliko taloton? Kuinka
kauvan suunnille viivyttäisiin välillä?

— On matkaa, on taivaltakin, mutta puolivä-
lissä on kota. Tämmösellä pakkasella katkeaa taival

ellintauti

hopusti, sillä minulla on tulinen ajokas, joka samalla tuntee tämänkin tien.

sitten — Vaan jos minä en pysy pulkassa . . . putoon pois, jään niedokseen ja poro karkaa pois — epäili Walteri ja loi Eilaan pitkän kysyvän katseen.

— Kyllä aika mies pulkassa pysyy . . . noin siro ja notkea mies vallankin, — nauroi Eila. En ole kuullutkaan, että mies pulkasta putoaisi . . .

Ääki — Vai ei ole Eila semmosta kummaa kuullut, sanoi Walteri ajatuksissaan ja hänelle tuli villi halu lähestyä Eilaa ja suoraa siinä hänet syliinsä . . .

Hän hillitsi kuitenkin haluaan ja kysyi sen sijaan:

sitten — Tuleehan Eila aina kirkonkylään asti?

— Niille paikoin minä tulen, vaan kyllä te jo Karhu-Jaakon kodaltakin osatte kun jäljelle opastan . . .

Walteri oli noussut seisomaan ja alkoi järjestellä pukuaan.

Eila katsoi häntä kauvan ja pitkään ikäänkuin joka jäsenen olisi tahtonut nähdä ja jokaista poimua hänen vaatteissaan tunnustaa.

-5 — Minäpä olen nähnyt teidän näköisen miehen kerran ennen, — sanoi hän samassa äkkiä Walterille juuri silloin kun Walteri alkoi silitellä hiuksiaan.

— Missä Eila on nähnyt? tiedusti Waltteri uteliaana.

— Enpä sano. Mutta kaukana se oli täältä.
— Ja veitikkamainen hymy leikki hänen huulillaan, kun hän samassa poistui kodasta, sanoen menevänsä ajokastansa valjastamaan.

Waltteri katsoi pitkään hänen jälkeensä.

— Ei ikäpäivänä hän ole lappalainen . . . senhän näkee ruumiin muodostakin ja erittäinkin kasvoista . . . ei hän ole suomalainenkaan . . . eivät suomalaiset ole noin kauniita . . .

Kun Waltteri tuli ulos kodasta, puettuna rukkaan ja paulakenkiin, — sillä turkkinsa ja muut kapi-neensa täytyi hänen jättää jälestäpäin tuotavaksi, — oli vielä varhainen aamu, saattoi olla yökin, sillä millään taivaanrannalla ei päivän vinkkaa näkynyt. Mutta keskitaivaalla roihusivat revontulet, paloivat kuin ilmi liekissä ympäristöä valaisten. Lumi narisi ja naukui jalkain alla ja viima tuntui poskipäihin tarttuvan.

Lassi Holsteri seisoi poronsa luona, jonka Waltterin varten oli valmiiksi valjastanut. Hän alkoi neuvoa miten ajaa . . . miten temmata hihnasta ja miten pulkassa istua. Lopulta hiljensi hän äänensä supä-

tukseksi ja mennen hyvin likelle Waltteria hän kuis-
kaamalla kertoi:

— Se on Kiveliön kävijän tytär tuo Eila . . .
sitä ei ole kastettu eikä se ole ripillä käynyt. Kuu-
luu nyt olevan isäänsä hakemassa. Mutta kyllä hän
sen vuoksi oikeaan viepi . . .

— Kuka on sitten tuo, jota sanotte Kiveliön
kävijäksi? — tiedusteli Walteri kummissaan.

— Ka, mistä minä tiedän. En muuta nimeä
ole kuullut. Ei hänestä kukaan muukaan tiedä
mistä on. Ei hän kuulu olevan missään kirjoissa.
Metsissä on ja elää kesät, talvet . . . suvet pakka-
set . . .

— Ja Eilako olisi hänen lapsensa?

— Niin on sanottu ja niin sanoo Eila itsekin . . .

Samassa tuli Eilakin ulos kodasta. Pitkä puukko
riippui hänen vyöllään ja neljän tuulen lakki oli
mukavasti kallellaan oikealle. Walterista näytti niin-
kuin hänen silmänsä olisivat tulta iskeneet, kun hän
kävi poronsa luo.

Lassi Holsteri talutti poronsa kodan luo, toimitti
Walterin valmiiksi pulkkaan istumaan, antoi hihnan
käteen, opasteli vieläkin ja neuvoi.

— Mutta Eila talutti poronsa sille tielle, joka lähti kodan luota suoraan koillista kohden, opasti jälelle ja hihkasten hyppäsi pulkkaansa.

Silloin löysäsi Lassi Holsteri poronsa, jota sarvista oli pidättänyt, irti ja pyrynä karkasi se Eilan poron jälkeen, että pulkka kohona hyppeli . . .

Pakkanen tuntui kiihtyvän, tähdet hyppelivät paikasta toiseen ikäänkuin lämmintä hakeakseen ja revontulet valjuina roihusivat . . . Aamun vinkkaa ei vielä näkynyt . . .

Lassi seiso i hetken kodan edessä, mutta kun Eilan poron kello lakkasi kuulumasta, meni hän sisälle ja arveli:

— Hyvinpä he näyttivät menevän. Notkea se olikin tuo herra . . . niinhän hän pysyi pulkassa kuin olisi ennenkin siinä istunut.

III.

Suuren, korkean tunturin puuton ja luminen laki välkkyä kuin hopeoitu kupooli revontulien ja tähtien valossa. Näyttää kuin siitä irtaantuisi loistavia kipunoita, jotka räiskien hajoavat kylmään avaruuteen. Taivaan rannat palavat kuin liekeissä ja kummallisia valjuja, kalpean kellertäviä valovinkkoja syttyä ja sammuu taivaan laella . . .

Tunturin kuvetta hiihtää yksinäinen mies kontti hartioilla. Hän on tavallista vankemman miehen kokonen. Hänen kasvoistaan ei näy muuta kun suuret, loistavat silmät, sillä muu osa kasvoja on huurteen ja vankan parran peitossa. Näyttää hänen hiihdostaan, että hän on tottunut suksimies, niin vikkelaan välttää hän eteen sattuvat tunturin rotkot ja kiertää äkkijyrkät louhikot. Myötäleissä löysää

hän suksensa täyteen vauhtiin, taitavasti kiertäen puut ja syvimät rotkot.

Hänen pukunsa on omituinen sekoitus lappalaisen ja suomalaisen puvusta, mutta puukko, joka riippuu leveässä nahkavyössä, on paljoa pitempi kuin lappalaisilla ja on se kokonaan luisessa tupessa. Päässään on hänellä laaja, pyöreä sudennahkainen lakki, jonka alta näkyy mustia hiuksia. Pitkä pyssy on hartioilla ja sompasauvojen yläpäissä ovat kiiltävät keihäät.

Saavuttuaan aukealle pohjukalle tunturin kuppeelle, seisahtuu hän ja ikäänkuin nuuskii ilmaa joka suunnalle katsellen. Jostakin alhaalta laaksosta on hän kuulevinaan poron kellon kalkkasevan, mutta ääni häipyä pakkaseen ja kivieliöön, ettei siitä saa selvää.

Hän työntää menemään myötälettä alle, joka jyrkkenee sitä mukaa kuta lähemmäksi laakson pohjaa tulee. Ja vaikka keli on huono — pakkasen purema vitihanki — saavat sukset jyrkimmissä myötäleissä vihasen vauhdin. Tanakkana niinkuin olisi kiinnikasvanut suksiin seisoo mies ja näyttää nauttivan enenevästä vauhdista . . .

Hiljaiselta ja yksinäiseltä näyttää koko ympäröivä kivieliö niinkuin tainnoksissa olisi. Ei elävää olentoa

näy. Ei pörähdä lintuparvi lentoon; ei näy lumessa viekkaan, vaanivan ahmankaan jälkiä. Taivaalta välisti revontulten syttyessä ja sammuessaan tunturien taakse kuuluu rätinää ja hienoa sähinää . . .

Mutta mies hiihtää varmaa suuntaa kohden suoraan etelään eivätkä näytä hänen jättiläisjanteensa vielä vähääkään hiihdosta väsyneeltä.

Hiihdettyään poikki korven, joka on laakson pohjassa ja jossa tiheä varvikko on tehnyt kiusaa hiihdolle, alkaa maa taas kohota samalla kun puut ja pensaat harvenemistaan harvenevat. Siinä kohoaa taas edessä puuton korkea vaaran laki, jonka korkeinta huippua kohden hiihtäjä näyttää pyrkivän. Aamun ensimmäinen vinkka pohottaa jo eteläisellä taivaanrannalla, kun hiihtäjä laen huippuun pysähtyy. Taas hän silmäilee ympärilleen, nuuskii ja vainustelee ikäänkuin jotakin hajua sieraimiinsa hakien. Ja hän tuntee haluamansa hajun ja itseksään höpisee . . .

— No suunnillepa minä osasin.

Hyvin kaukaa toisen vaaran laidasta näyttää kuin nousisi savu jota hiljainen tuulen henki kuljettaa pohjoista kohden, vaarojen lakeen sitä kooten.

Hiihtäjä panee uuden mallin poskeensa, korjaa suksensa varpaallisia ja potkasee menemään myötä-

lettä alle sitä suuntaa, josta on tuntenut savun hajun vastaansa tuoksahtavan.

Yksinäistä hiihtäjää kutsutaan Lapissa Kiveliön kävijäksi eikä hänelle muuta nimeä kukaan tiedä. Nyt on hän matkalla Norjasta ja suuntaa kulkuaan lappalaisen Lassi Holsterin kohdalle.

— — —

Poromiehiä on kokoontunut Lassi Holsterin kotaan, niin että kota on ahdinkoon asti väkeä täynnä. Jalkaniekka kahvipannuja on tulella useita ja iso musta pata, täynnä kiehuvaa poronlihaa. Miehet juttelevat minkä mitäkin. Puhelevat tästä pakkastalvesta ja joku tietää kertoa sydäntä särkeviä tapauksia kaukaisimmasta Lapista, jossa on ihmisiä kuoliaaksi paleltunut pakkasen käsiin.

— Eikö lie jäänyt sille tielleen Kiveliön kävijäkin, koska ei ole näillä mailla näkynyt kaikkena talvena, — sanoo muuan mustapartanen pienenlainen mies, poromies hänkin, mutta ei lappalaisen puvussa.

— Tuskinpa vaan. Onhan se välisti ennenkin ollut talvikaudet kateessa, on vuosikausia ja taas ilmestynyt kuin tunturista tulleena, — arvelee siihen toinen mies.

Ja kun kerran on tullut puhe Kiveliön kävijästä alkaa siinä kukin muistella kuulemiaan ja näkemiään.

— Vaan siitä sitä ei ole tullut tietoa mistä se sen Eilan on oikeastaan saanut. Inarissa minulle kerrottiin, että Norjan puolelta on lapsena varastanut tai ryöstänyt, vaan ei ole siitäkään sen selvempää tullut eikä otettu, vaikka lienee tuon aikoinaan kuullut vallesmannikin, — kertoo muuan.

— Niin olen minäkin kuullut, vaan olen minä kuullut toisenkinlaisen tarinan. On puhuttu niinkin, että hänellä on vaimo ja perhe Norjan puolella ja että Eila on kun onkin hänen oikea lapsensa . . .

— Olen minäkin sitä kuullut . . .

— Ja ettei hän itsekään ole kirjaton, vaan että jolloinkin nuoruudessaan on päässyt karkuun jostakin linnasta, johon ikuisiksi oli tuomittu . . .

— Onhan hänestä jos minkälaista kertomusta. Olkoonpa mikä hyvänsä, vaan tarkka on pyssymies, semmonen, ettei uskosi, jos ei omin silmin olisi nähnyt . . .

Vanha lappalaisukko joka tähän asti oli ääneti ollut, alkoi hänkin nyt puhua:

— Tuhansien porojen hengestä saamme olla kiitollisia Kiveliön kävijälle, sillä kymmeniä ahmoja, porojemme verivihollisista, ampuu hän vuosittain . . .

— No se kyllä on tosi . . .

— Eikä jouda siinä ahma irvistelijä länkkyjään lyömään, kun Kiveliön kävijä jälille osuu . . . Ja ei se mies kenenkään rauhaa häiritse . . .

— Ei vainkaan. Yövyypäs kuusen juurelle tulipalo pakkasessa, vaikka talo on vieressä . . .

— Niinhän hän tekee . . .

— Joo. Ainahan hän näyttää karttavan ihmisiä ja ihmisasuntoja . . .

— Siinäpä sen näkee, ettei sillä ole oikein puhdas tunto. Ja miksi ei kenellekään puhu, mutta aina miesjoukossakin istua toljottaa äänetönnä maahan katsoen . . .

— Se on hänen luontoaan.

Muuan nuori lappalainen kertoo:

— Minä sen kerran näin Kiveliön kävijän kesäasunnon. Vaan en ole hänestä kenellekään huolinnut kertoa.

— No minkälainen oli? — kysyttiin monesta suusta.

— Oli se vähä kummempi ja aivan sattumalta sille jouduin. Toissa kesänä se oli. Menimme Torasjärvelle kalan pyyntiin, niin minun juolahti mieleeni, että menen yli Karhujupukan laen, että jos sattuisi kohtaamaan haukan pesiä . . . Karu-

mallinen vaara se onkin se Karhujupukka . . . Onko teistä kukaan sen laessa käynyt?

Ei ollut kukaan käynyt. Karhujupukan seutuilla eivät porotkaan viihtyneet, se kun oli huono jäkälämaa ja sen vuoksi oli vanhoja miehiäkin, jotka eivät olleet käyneet Karhujupukassa.

— En minä semmosta vaaran lakea ole ennen enkä jälkeen nähnyt. Kun suuria paasia päällekkäin poikittain ja pitkittäin ja semmosia pimeitä vinkaloita ja loukkoja, että oikein vistottaa kun menee. Minä yhtä solaa myöten kävelen ja luulen, että se toisessa päässä aukenee, niin ei muuta kun sola alkaa kaieta ja painua syvemmälle ja pimenemistään pimetä . . . Vähän matkan päässä sola aukeni ja siinä istui tulen ääressä Kiveliön kävijä kaloja paistellen . . .

— No voi saakeli . . . ei olla kuultukaan . . .

— Minäkin säpsähdin ja ajattelin, että mitä tuo vielä tekee, vaan ei ollut milläänkään . . . Ei kysynyt mihin olen menossa tai mikä minut sinne johdatti . . . Arveli vaan, että sinä taidat olla sen Jouvilappalaisen poika. Vastasin, että se minä olen ja että lähdin tänne kotkan pesiä hakemaan . . .

— No mitä hän siihen?

— Ei muuta kun sanoi, että Tievavaaroilla hän oli nähnyt keväällä kotkia . . . Enkä minäkään sen enempää tiedustellut, vaan läksin samaa salaa takaisin . . . Vaan en ole kenellekään kertonut. Ajatellut olen, että jos pahana pitää, niin minkä vielä tekee . . .

— Eipähän ollut meillekään milläänkään, kun kerran kohtasimme sydäntalven aikana hänet Saivo-vaaran kupeelta kuusimajasta nukkumasta. Antoi ryypyt, ei muuta.

— Siivohan se on mies.

— Niin se näyttää, vaan on sillä semmosta villiä kiiltoa niissä silmissään, että enpä minä hänen vihollisensa tahtoisi olla . . .

Niin miehet siinä kahvia juodessaan aamu-
varhaisella juttelivat . . .

Oli Lassi Holsterin emäntäkin kuunnellut miesten puheita, niin sekausi kysymään:

— Satuitteko siellä kuulemaan uudesta forst-
mestarista mitään, joka tästä ennen joulun pyhiä
meni?

— On kuultu. On nähtykin, — tiesi muuan
nuori poromies, joka oli talokkaan poika, mutta talvi-
sin hiihteli poiroidsa.

— Ne tästä Eilan kanssa lähtivät. Sanoi, ettei hän koskaan ennen ollut poron pulkassa istunut . . .

— Mainio mies näyttää olevan. Jos sen tapaisena pysyy, niin ei semmosta herraa ole Lapissa koskaan käynyt . . . Minäkin kun menin luppokirjaa pyytämään kruununmetsään, niin sanoi, että ota sinä vaan ajoporoillesi luppoja mistä saat . . . ja antoi sikaarin vielä . . . Hauska mies kerrassaan . . . Ja taitaa olla aika vekkulikin . . . Kovin se oli ollut tuttavana Eilan kanssa . . . vaikka mitäpä se meihin kuuluu . . .

— Eipä vaan kuulukaan — myönsivät toiset, mutta Holsterin emäntä arveli:

— Niin minusta näytti silmistään se herra, että kyllä se mies monen tytön pään pyörälle panee . . .

— Komea on mies. Ja minulle kertoi että hyvin hän täällä viihtyy eikä kaippaa suureen maailmaan ollenkaan.

— Taitaa olla hyvin varakaskin — puhui Lassi Holsterin emäntä kiitellen. — Kun Lassi hänelle lainasi poron tästä kun Eilan kanssa lähtivät, niin ei ollut mitään puhetta kyytipalkasta, vaan sitten kun Säikkärä Mikon matkassa lähetti poron takaisin, niin Lassille kivan kyytipalkan oli Mikolle matkaan pannut ja minulle kaksi koreaa päähuivia ja pojalle

tuossa puserovaatteen . . . Ei ole tästä niin hyvän-
tahtoista herraa ennen Lappiin päin mennyt . . .

— Mitäpä se hänen varoissaan tuntuu!

— Karhu-Jaakko sanoi Eilallekin antaneen kulta-
„minnen“. Sormessa oli Eilalla ollut.

Niin oltiin juttelemassa, kun kotaan samassa
työntyi Kiveliön kävijä, hiukset ja hartiat valkosen
huurteen peittäminä.

— Terve taloon! — sanoi hän hän jymisevällä
äänellään ja alkoi vähentää painoa hartioiltaan.

Vaikka ei Kiveliön kävijää oltu niillä seuduin
nähty pitkään aikaan, ei kukaan kysynyt mistäpäin
hän tulee. Lassin emäntä vaan toimitteli vierasta
tulen ääreen ja kun kahvia tarjosi niin sanoi:

— Näkee tuotakin miestä taas pitkästä ajasta.

— Eipä ole tällä lumella Kiveliön kävijää näissä
maissa näkynyt, — uskalsivat muutkin jatkaa.

Kiveliön kävijä näytti tällä kertaa puheliaam-
malta kuin ennen ja ikäänkuin vapautuneen jurou-
destaan, sillä saatuaan partansa puhtaaksi kuurasta,
sanoi hän melkein ilosesti:

— Norjassahan näkyi aika niin hupaisesti kulu-
van. — Olin siellä valaksen pyydyssä . . .

Siihen hän kuitenkin pysähytti kertomisensa ja
näytti kuin hän olisi katunut avomielisyyttään. Kas-

voille ja silmiin ilmausi entinen jurous eikä kukaan tahtonut sen enempää udella, sillä se tiedettiin jo vanhastaan, ettei hän mitään kyselemällä kertonut.

Nyt kun hän oli riisunut peskinsä, tuli hänen tavattoman vankka vartensa paremmin näkyviin. Rinta oli leveä ja kaareva ja kylkiluut pohottivat puseron alta kuin ammeen vanteet. Kämmenet olivat leveät ja karvaset kuin karhulla ja käsien ranteet kuin tavallisen miehen haukiset. Pitkässä mustassa parrassa näkyi joitakuita valkosia jouhia, jotka kuitenkin vain kaunistivat kokonaisuutta. Omiin ajatuksiinsa vaipuneena ei hänen katseessaan näkynyt jälkeäkään metsissä elävän raa'an miehen villistä ilmeestä; paremmin oli mietiskelevän ja surullisen mielen ilme.

Mutta kun miehet olivat syöneet, alkoivat he varustella matkaan. Talvinen aamukin alkoi vaivasti vaaleta ja revontulien loimu oli sammunut. Tähtien välkekin kävi valjummaksi ja taivaskin tummeni. Etelän taivaanrannalta vilahti kapea juova kirkasta aamuvinkkaa, joka tiesi auringon siellä olevan, vaan ei vielä näyttävän kultaansa tänne Lapin porstuaan.

— Onkc Eila tänä talvena täällä käynyt? —
kysyi Kiveliön kävijä, kun vieraat olivat poistuneet.

— On pari kolme kertaa käynyt ja sinua on kysellyt, — vastasi Holsterin emäntä.

Kiveliön kävijä ei enempää tiedustellut, näytti omiin mietteisiinsä vaipuneelta, mutta kun emäntä kehotti häntä lisää kahvia juomaan ja poronjuustoa maistamaan, kysyi hän äkkiä:

— Yksinkö Eila kävi?

— Yksin kävi, — vastasi emäntä, kääntyen tuleen päin.

— Oliko koiransa matkassa?

— Sitä en muista.

— Olipahan Kairi matkassa . . . Ettekö muista kuinka se forstmestari sitä hyväili ja kehui kauniiksi — alkoi Lassin poika selitellä. Se oli hyvä herra, se antoi minullekin paperossia ja poron tiu'un . . .

— Ole nyt tuossa selittelemättä! — tikasi hänelle äitinsä.

Mutta ei poika ollut kuulevinaankaan äitinsä kieltoa, kertoi kaikki tietonsa ja lopuksi sanoi, ikäänkuin vielä kehuakseen sen herran hyväntahtoisuutta:

— Eilallekin kuuluu antaneen kulta-minnen . . .

— Mistä sinä tiedät, — tokasi taas äitinsä.

Äänetönnä kuunteli Kiveliön kävijä pojan kertosusta. Emäntä näki kerran hänen sieraimiensa

nousevan levottomammin ja silmissä välähtävän kirkkaan tulen, mutta ei kuullut mitään puhuvan.

Ja hetken kuluttua laskeusi hän kyljelleen nuotion viereen ja nukkui siihen pian tulen valastessa hänen mustia, pitkiä hiuksiaan.

IV.

Korkeiden, kallioisten vaarain välissä on yksinäinen tunturijärvi, jonka saivovedessä kalat leikkiään lyövät ja jonka pintaan ympäröivät tunturit varjojansa luovat. Kummallinen järvi sydänmaan kiviössä!

Se on kuin avonainen silmä, joka ei uskalla ummistua, vaan valvoa ja varjella erämaan rauhaa. Yksin unhottunut tänne keskelle lyömätöntä kiviötä. Suuret porolaumat ovat kohonneet tunturien lakiin, kun alhaalle laaksoon paistaa Lapin helteinen päivä raukasevasti. Rannoilla ja alimmilla vuorien rinteillä vihottavat koivut, mutta ylempänä pohottaa kylmä kallion kylki köyhänä ja alastomana. Joku vaivanen männyn köykkyrä on itsepäisesti kasvanut kallioiden lomiin ja elää siinä vaivasta, kylmää, kolkkoa elämänsä, kallellaan keljottaen alas laaksoon päin.

Järven rannalla on lappalaisten kalakota, vastusten koivujen keskellä, mutta kalan pyytäjiä siinä ei nyt näy. Vastaisen rannan polkua pitkin, joka laskee jyrkkänä järveen, ja joka tuopi asutuilta mailta, kävelee kaksi henkilöä Walteri ja Eila.

He pysähtyvät järven rantaan, jonka hiekkapohja välkkyvä syvästä saivoveden läpi. Rantahiekkään loppuu polku, veden rajaan kadoten.

— Tämä se nyt on Kärmejärvi, josta sinulle olen puhunut. Tuolta siintää kota toiselta rannalta, sinne sytytämme nuotion ja paistamme kaloja, — sanoo Eila kun ehtivät järven rantaan.

Walteri ei oikeastaan kuule eikä näe mitään. Hän elää hurmaantuneena Eilan suloudesta, elää kuin taivaassa, unhottaen kaiken muun. Hän näkee Eilan solakan varren, jota ainoastaan keveä puku peittää, loistavat kasvot ja viehkeät silmät, joiden loisto ja ilme ikäänkuin imeentyy hänen sieluunsa, eikä hän tiedä itsekään mikä hänen on. On kuin lumouksissa, josta ei tee mieli irtaantua.

— Vieläkin minä ihmettelen, että sinut löysin Eilaseni, lintuseni, kultaseni, rakastettuni, — saapi hän sanotuksi ja laskee kätensä Eilan kaulaan.

Eilan suuret, tummat silmät säkenöivät, hänen

kasvoilleen ilmestyy herttainen hymy, kun hän katsoo Walteriin ja kertoo:

— Et sinä minua koskaan olisi löytänyt, et ikänäsi enään minua nähnyt, ellen olisi itse sinua hakenut. Miksi sinua hain ja miksi sinua ikävöin? Miksi ei lakannut äänesi koskaan korvissani soimasta? Miksen unhottanut muotoasi ja vartesi pituutta? Miksi jäi muhkea muotosi mieleeni ja kuvasi kaunis sydämeeni? Sen vuoksi, että minä rakastan sinua, enkä huoli mistään muusta . . . en mistään muusta. Pitkät yöt olit mielessäni, lyhyet päivät . . . aina . . . aina . . . Et usko — mutta minun korvissani soi lakkaamatta äänesi ja öin päivin muistin silmiäsi ja hiuksiasi . . . Ja minä toivoin talvea ja pakkas-öitä, että saisin sinua hoivata ja lämmittää . . .

— Ja minä muistin sinua samalla tavalla eikä ollut minullakaan rauhaa yöllä eikä päivällä . . . Sinä hurmasit minut heti . . .

He työnsivät vesille veneen, joka kulkijain varalta oli järvelle jätetty. Eila istui soutamaan, Walteri peräkeulaan.

Yö oli. Lapin yö, jona ei päivä laske. Tunturien huipuilla hyppelivät nytkin päivän säteet ja sen kiilto kirkasti järven pintaan . . .

Kummallisen raukea onnen tunne valtasi Waltterin, niin outo ja omituinen, ettei hän koskaan semmosta ollut uskonut ihmisrinnassa voivan syttyäkään. Soutaessa Eilan povi kohosi täyteläisen kiihottavasti ja pitkä, musta palmikko riippui rennosti yli rinnan kukkulain . . . Korkea jalkapöytä sopi somasti näkymään, kun jalka potkasi veneenkaaren laitaan . . .

Sanatonna häntä Walteri katseli . . . katseli . . . Yhä villimpi riemu täytti hänen olemuksensa ja yhä himmeämmäksi kävivät entiset muistot . . . kaikki koko entinen viheliäinen elämä, lempineen ja lupauksineen. Mitä oli se kahlehdittu elämä siellä pääkaupungissa? Valetta ja varjoa todellisen terveen elämän rinnalla! Mikä ääretön ero! Siellä kauheaa kohteliaisuutta, valetta suussa ja sydämessä! Täällä rennon vapaata ja luonnollista, ihaninta todellisuutta suuren sydänmaan sydämessä.

— Minun mieleni on aina tehnyt tänne Lappiin, on tuntunut, että tänne ikävöin, vaikken koskaan osannut aavistaa, että sinut täällä kohtaisin, — lausui Walteri kuin itsekseen.

— Nyt me olemme täällä kahden. Ei ole ihmisiä kun penikulmain päässä. Sano minulle kaunis mies, etelän valkoverinen poika, miksi minua

turvatonta ja orpoa rakastat? — sanoi Eila hymyssä suin.

— Minä sanon sen kohta, minä selitän sinulle kaikki. En sinulta mitään salaa, sillä minä tunnen, että koko olentoni on sinun vallassasi. Ja vaikka maailma ja ihmiset mitä puhuisivat ja vaikka minun pitäisi leipäni leikata kuivasta kalliosta, en minä sinusta luovu . . .

Eilan hellä mieli kuohahti, melkein tiedottomana heitti hän aivot käsistään, itkuun ratkesi ja nyyhki:

— Niin . . . niin sillä lailla minäkin sinua rakastan . . .

— — —

He nousivat maihin kodan luona, jossa oli kuivaa hiekkarantaa laajalti. Vetivät yksissä tuumin veneen vasituille teloilleen ja Eila alkoi kerätä risuja nuotiota varten. Hän liikkui somasti ja sukkelaan niinkuin toimii se, joka on kaiken ikänsä elänyt kivieliössä ja oppinut hallitsemaan tulta ja vettä. Räiskien katkeilivat kuivat risut hänen sievien käsiensä välissä ja pian loimusi ilonen tuli ranta-hiekalla.

Walteri laskeusi lähelle tulta pitkäkseen, valiten mukavan mättään päänpohjakseen ja mieli onnellisissa mietteissä katseli hän Eilan hommia.

Sitten talven kun hän saapui tänne Lapin porstuaan, oli hän elänyt kummallista elämää. Silloin jo kun he ensi kerran Eilan kanssa poroilla ajoivat, oli hän Eilaan rakastunut. Ensin oli hän koettanut vastustaa tunteitaan, muistellen kotoaan, vanhempiaan ja — lupauksiaan. Mutta kuta loitommaksi he Eilan kanssa pääsivät asutilta seuduilta ja kuta purevammaksi pakkänen kävi, sitä suuremmaksi kasvoi hänen tunteensa ja sitä ihmeellisemmäksi se maailma, jonka hänen haaveksiva mielensä loi. Mikä estäisi häntä rakastamasta Eilaa elämässä ja kuolemassa? Mikä estäisi hänen asettumasta tänne pakkaseen ja unholaan elämään elämänsä täällä rakkaudessa hautaan asti?

Silloin oli hän sen jo Eilalle sanonut, mutta Eila oli vaan hymyillyt . . . hymyillyt tuota kummallista hymyä, jossa ilmeni iloa ja surua sekaisin ja joka teki Waltterin mielen sekä pulpahtavan iloiseksi että odottavan suruiseksi.

Mättäällä maatessaan muisteli hän nyt talvellisia kohtauksiaan Eilan kanssa. Ei hän koskaan ollut osannut ajatella, ei edes kaukaisena haaveena toivoa, että hän täältä kylmästä Lapista löytäisi semmoisen tytön, jossa oli yhdistettynä kaikki ruumiilliset viehkeydet, mitkä rohkeinkin mielikuvitus voi luoda. Ja

jonka sielu ja sydän olivat niin hohtavan puhtaat, niin silkin hienot ja läpikuultavat niinkuin nyt on tuo pyöröryttävän korkea kesän taivas, ja revontulien loimo tähdettömänä yönä . . .

Miks'ei hän saisi rakastaa Eilaa nuoren sydämensä koko lämmöllä? Mitä tarvitsisi hän huolia siitä jos maailma ja ihmiset leimaisivatkin hänet hölläksi haaveksijaksi? Niinkö ne luulivat ne kevytmieliset, irstaat toverit siellä iloisessa pääkaupungissa, ettei puhdasta, ihaninta lempeä voi syttyä sivistymätöntäkin neitoa kohtaan. Ne suuresti erehtyivät taikka oli heidän sielunsa ja sydämensä niin likasia, etteivät he uskoneet puhdasta olevankaan . . .

Taikka on hän itse erilaisempi muita ihmisiä, hän mietiskeli. Ei häntä koskaan olleet miellyttäneet hurjat illatsut ja silloinkin kun niihin joutui, pieksi katumus mieltä ja soimasi tunto raskaasti . . .

Ehkäpä se olikin Eila, joka oli häntä tänne tahtonut! Mistä oli tullut se kummallinen halu, se ihmeellinen ikävä nähdä näitä raukkoja rajoja ja Lapin taivasta? Oliko ollut sielun syvyydessä joku salainen aavistus Eilasta, kaipuu ja ikävä, joka johti hänet tänne — tänne lyömättömään kiveliöön? Tai vaan ja maan välillä sanotaan olevan voimia ja

kuiskeita, sielujen yhteyttä, jota ei ihmisjärki ole koskaan selittänyt . . .

Oli miten oli. Mutta sen hän nyt tunsi, että hän rakasti Eilaa koko sydämensä lämmöllä eikä hänen tunteissansa ollut ainoastaan rakkautta, siinä oli jotakin selittämätöntä surun sekaista sääliä orpoa ja kuljeksivaa tyttöä kohtaan, hellää hyvyttä, joka täytti hänen sielunsa ihanilla unelmilla . . .

Hän oli varma siitä, että ne olivat parhaimpia tunteita, mitä ihmisrinta milloinkaan tuntee . . .

— Kuules Eilaseni nyt sinun pitää kertoa isästäsi minulle, — lupasithan tuolla taipaleella tullessamme, — sanoi hän, nousten istumaan tulen ääreen.

— Kyllä kerron. — Mutta sanopa minulle vielä yksi asia, — vastasi Eila, häärätessään vettä järkevästä. — Sanopa minulle miksi sinä minua rakastat, vaikka tiedät että olen oppimaton ja lappalainen ja vaikka minulla ei ole kotoa missään . . .

— Siksi minä juuri sinua rakastankin että olet orpo ja koditon . . . siksi, että sinä olet kuin lumonnut minut ja siksi etten koskaan ole nähnyt samoista tyttöä kuin sinä . . . en koskaan . . .

— Oletko sinä koskaan rakastanut muita tyttöjä kuin minua? Oletko ollut niin likellä muita kuin minua?

Eilan ääni värähti sitä kysyessä ja oli joku syy, jonka vuoksi hän sitä kysyessään ei voinut katsoa Walteria silmiin. Odottamatta se tulikin Walterillekin se kysymys, suoraan ja peittelemättä, eikä hänkään uskaltanut nostaa katsettaan Eilaan päin.

Hetken oli Walteri vaiti, mutta sitten sanoi hän kuin anteeksi pyytäen:

— Olen minä ollutkin, mutta en sillä lailla kuin sinun kanssasi. — Enkä ole koskaan ketään rakastanut sillä lailla kuin sinua. — Miksi sinä sitä tahdot tietää?

Eila istahti hänen viereensä, käteen tarttui ja kiihkeästi puhui:

— Siksi, että aioin sinulle sanoa mitä olen ajatellut sinusta . . . Etkö sinä ole ajatellut minusta? Etkö ole miettinyt, että olen ennenkin nähnyt kohteita miehiä . . . Kuule ystäväni! Minä tunnen miehet paremmin kuin luuletkaan. Minua on moni, moni omaksensa kosinut. Minulla oli mennä talvenaikin hyvä tarjous Airiselän lappalaiselta. Mutta minä en hänestä huolinut, enkä välittänyt hänen kullastaan enkä hopeastaan, sillä minä en häntä rakastanut.

Isä olisi tahtonut, mutta minä en tahtonut . . . Minä en sallinut hänen koskeakaan itseäni . . . niin minun mielestäni oli tyly ja äitelä se limosilmäinen lappalainen . . . hyi! Mutta sinä olet erilaisempi muita miehiä, sinä olet erilainen kaikkia muita herrojakin. Sinun sydämesi on hellä ja hyvä ja sinä olet suora ja vilpitön . . . Minusta tuntuu, että sinä tunnet niin kuin minäkin . . . Vaan voisitko sinä nyt minut hyljätä ja jättää ja unhottaa . . . nyt kun minä olen sinulle kaikki antanut mitä minulla on, kun tiedät etten koskaan ketään ole rakastanut . . .

Eila oli puhuessaan laskenut kätensä Waltterin kaulaan ja katsoi häntä tutkivasti silmiin. Hurmaantuneena Eilan puheista, kasvojen ilmeestä, koko olennosta, veti Waltteri Eilan syliinsä, suuteli huulia, otsaa, silmiä ja vakuutti uudelleen kaiken sen, jonka ennenkin oli sanonut sekä itselleen että Eilalle.

— Minä muistan sinun sanasi aina ja ijäti, — vastasi Eila raukeana.

— — —

Tunturijärvi, jonka rannalla Eila ja Waltteri levähtivät oli kahden laajan pitäjän puolivälissä, sen kautta kulki polku toisesta pitäjästä toiseen. He lähtivät, levähdettyään, kävelemään polkua, joka lähti kodan luota viemään suoraan pohjosta kohden. Se

nousi järven rannasta suoraan tunturin lakeen, josta oli suuri ja avara näköala kaikille haaroille — laajaan leivättömään Lappiin. Eila kulki edellä, tuohikontti hartioilla Walteri perässä pyssyineen ja muine kapistuksineen. Ja heidän välissään tuuheaturkkinen, äkeä ja viisas koira, Eilan Kairi.

— Minä en muusta tiedä, — jatkoi Eila puhetaan, kun he juuri olivat nousemassa tunturin lakeen. — Varhaisin muistoni on lappalaisen pulkka, jossa istuin jonkun sylissä ja se että kovaa vauhtia kuljettiin . . .

— Eila raukkani . . .

— Kiveliön kävijää opin myöhemmin kutsumaan isäksi. Välisti olin yhden, välisti toisen lappalaisen hoidettavana. Isäni kävi silloin tällöin minua katso-massa, mutta välisti on kulunut vuosikin, etten häntä nähnyt . . . Minä en tiedä kuinka ollee, vaan minusta on alkanut nyt tuntua, ettei hän ole oikea isäni. Lassi Holsterin emäntä kertoi, että hän on minut pienenä lapsena löytänyt . . . ettei minua ole koskaan kastettu enkä ole ripillä käynyt . . .

He istuivat tunturin lakeen suuren, jäkäläisen kiven päälle ja Eila pillahti itkuun.

— Minä kerran siitä isälleni puhuin ja sanoin minä vähä muutakin, mutta hän ei selittänyt mitään,

murahti vaan että vielä loitommaksi olisi pitänyt paeta. Karhu-Jaakon emäntä minut on opettanut lukemaan, mutta ei minun nimeäni kuulu olevan missään kirjassa . . . Hyvä Jumala kuinka olen orpo . . .

Walteri pusersi itkevän, vapisevan tytön rinnalleen, lohdutti ja sanoi:

— Elä itke raukka ystäväni. Anna minun huolehtia siitä asiasta. Isäsi on kyllä kerran salaisuutensa ilmoittava . . .

— Mutta ellei hän sano, jos hän pakenee pois kokonaan näiltä mailta . . . jos ei kukaan tiedä mistä olen . . . eikä minun nimeäni ole missään . . . eikä kuulu olevan isänekään nimeä, niin . . .

— . . . niin minä rakastan sinua sittenkin yhtä paljon. Ja vaikka ei koko maailmasta löytyisi mitään todistusta mistä olet, en minä siitä välitä . . . Muutan tänne Lappiin asumaan ijäksi päiväksi minäkin . . . metsästelen ja kalastelen . . . onpa erämaata . . . onpa kivieliötä . . .

— Rupeat kivieliön kävijäksi sinäkin!

— Vaikkapa niinkin. Tunnen minä jo isomman maailman . . .

Eila kuivasi kyyneleensä, katsoi Walteriin hellästi ja hyväillen virkkoi:

— Oletko sinä nähnyt isääni?

— Olen monesti tavotellut, mutta en ole saanut häntä nähdä.

— Mutta hän on sinut nähnyt. Hän on sen minulle sanonut ja kun erkanimme puhui hän: „Sitä nuorta etelän herraa välttä, sillä on kavalat silmät ja roisto mieli . . .“ Ja minä pelkään kauheasti, että hän saapi tietää, että olen sinun kanssasi ollut . . . Välisti on hänen katsantonsa niin synkkä ja tuima kuin pimein yö . . . että minua on joskus pelottanut olla hänen kanssaan kivieliössä . . .

— Ei hän meille mitään mahda. Ei ole olemassa mitään mahtia maan päällä joka meidät erottaisi . . . Ja minä uskon, ettei isäsi niin kova ole kun sanon hänelle . . .

— Sanotko että meidän veremme juoksee yhdessä . . . ?

— Sanon minä senkin. Mitä minä siitä salaisin . . ! Onhan se meidän yhteinen tahtomme . . .

— On, on. Ja yhä rakkaammaksi sinä tulet minulle joka hetki. Olenko minä sinulle yhtä rakas?

— Olet nyt rakkaampikin. Minä en hentosi sinusta nyt luopua enkä sinua jättää, vaikka koko maailma minulle tarjottaisiin . . .

Ja Walteri kietoi kätensä Eilan solakan varren ympärille, rinnolleen pusersi ja korvaan kuiskaili:

— Minä otan kaikista asioista selvän. Ensi talveksi muutamme kirkonkylään . . . Minä haen tänne vakinaisen viran ja täällä elämme onnemme elämää, kaukana kavalasta maailmasta . . .

— Niin minäkin olen sitä ajatellut. Kesillä kuljemme kalassa . . . Minä valmistan sinulle vuoteesi, keitän keittosi ja pesen jalkasi . . . Minä palvelen ja rakastan sinua niin . . . niin . . . Saatathan sinäkin rakastaa Eilaasi . . . saatathan?

— Saatan . . . saatan . . . Ja me laitamme oman pienen kotamme talveksi kirkonkylään, mutta kesäksi tänne kivieliöön lohirikkaan kosken rannalle . . .

— Niin me teemme, niin me teemme.

Heidän kivellä istuessaan, oli Kairi ollut loitonpana, kallion nokassa ympärilleen silmäten. Nyt se päästi pitkän, ulvovan haukunnan itään päin . . .

— Se vaanii jotakin . . . ehkä ahmoja tai susia, arveli Walteri.

— Ei se noin ulvomalla hauku ahmoja . . . kyllä se vainustelee ihmisiä, — sanoi Eila, joka tunsu koiransa paremmin. — Nyt lähtekäämme!

He alkoivat laskea alaspäin tunturia, josta polku kierrellen kulki kohti laajaa laaksoa, josta alkoi hillainen jänkkä.

— Isäni uskoo, että sinä minut petät, — sanoi Eila yht'äkkiä, kun he olivat ehtineet jänkän laitaan.

— Kun me vaan hänet kohtaisimme . . . Mutta voithan sinä Eila sanoa . . .

— Minä olen hänelle jo päätökseni sanonut enkä ole häntä¹ sitten nähnyt. Mutta minä tunnen veressäni, ettei hän ole kaukana ja vaikka missä kulkisimme, löytäisi hän meidät . . .

— Miks'ei hän sitten tule luoksemme, että sais hänelle sanoa . . .

Hetken kulkivat he ääneti. Tuntui kuin molemmin olisivat miettineet samaa asiaa. Eila sanoi:

— Minusta tuntuu, että hän sinua vihaa — minun tähteni . . .

— Onko hän sinulle sitä sanonut?

— Ei ole, mutta minä näin sen hänestä, vaikkei hän mitään puhunut . . .

— Mutta jos ei hän olekaan sinun isäsi . . .

— Minä soisin, ettei hän olisi.

Taas he vaikenivat, kulkivat puhelematta pitkän matkaa. Ehtivät keskelle jänkkää, jossa hillot keltasina ja punertavina mättäältään pohottivat. He

viivähtivät hetkisen marjaisimpain mättäitten vieressä ja poimivat hilloja tuohiroppeisiin.

— Olipa miten oli, mutta minulta ei kukaan sinua enään ryöstä, — sanoi Walteri kuin päätöksiksi kaikkeen siihen mitä olivat puhelleet.

— Viet minut matkassasi vaikka mihin menisit!

— Vien enkä koskaan sinusta eroa . . . kallis Lapin aarteeni!

— — —

He ehtivät vaaran laelle, josta näki alhaalla joen varrella olevan kirkon ja kylän sen ympärillä somine pienine viljelyksineen. Siinä tuli heidän erota muutamaksi viikoksi. Waltterin tie vei kirkon kylään, mutta Eila läksi koirineen sitä ilman suuntaa kohden, jossa tiesi Karhu-Jaakon asunnon olevan.

V.

Dn taas talvi, on purevien pakkasten ja vihasten viimain aika. Sydämetön ja kylmä Lapin talvi, kylmempi nyt kuin moneen vuoteen on ollut.

Warter Ulfsköld on vasta saapunut Lassi Holsterin kodalle. Hän on ollut joulua viettämässä Helsingissä. Uupuneena on hän saapunut, sillä hän on kulkenut yötä päivää ehtiäkseen Eilansa luo.

Emäntä on valmistanut parhaan vuoteen tulen ääreen, kestittää kahvilla väsynyttä matkamiestä ja puhelee. Mutta Waltterin ajatukset pyörivät vielä kotona Helsingissä ja viipyvät niissä keskusteluissa, joita hänellä siellä on ollut.

Siellä oli tullut kova kovaa vastaan, kun hän peittelemättä kertoi suhteestaan Eilaan, kertoi Eilan salaperäisen syntyperän ja kuvasi ne hetket, joita hän Eilan seurassa oli viettänyt. Isä, vanha aatelis-

mies, oli hänet, suvun häpeän kironnut, sisaret olivat itkeneet ja poistuneet hänestä. Äiti oli ainoa, joka oli ymmärtänyt hänen rakkautensa Eilaan. Kallis, rakas äiti raukka! Hän oli yöllä hiipinyt Waltterin makuukamariin. Siinä oli puhunut pojalleen äidin rakkauden sanoja. — Kun toiset kehottivat häntä heittämään haaveensa ja palaamaan takaisin „oikeaan“ elämään, kehotti äiti tekemään vaan niinkuin hän itse tuns. Kun hän oli Eilaan kiintynyt koko sielullaan ja sydämellään, ei ollut mitään jalompaa kuin tehdä niinkuin sydän neuvoi ja tunto käs. —

— Kun tunnet itsesi onnelliseksi rakkaudessasi, kun tunnet, että voit Eilaasi rakastaa kuolemaasi asti, niin olet onnellinen. Minä tiedän sen, minä tunnen sen. Ja minä tiedän senkin, että sinä olet kaikkein rakkain lapseni, mutta sinun onnesi vuoksi luovun sinusta, rakkaimmastani koko maailmassa. Elänetpä etelässä tai siellä rakastamassasi Pohjolassa, kun rakastat ja olet rakastettu, olet oleva onnellinen. Ole varma, että äitisi rakkaus on sinua aina seuraava ja aina olen sulkeva rukouksiini rakkaimman lapseni. Jos voisin seuraisin minäkin sinua . . . Waltteri, poikani, sinä olet aivan kuin äitisi nuorena, jonka rakkaimmat unelmat särjettiin . . . Ja siksi minä tiedän mikä on oikea rakkaus . . . Nuku lapseni!

Jumala on auttava sinua. Häneen ainoaan on turvamme . . .

Niin oli äiti vanha ja rakas puhunut viimeisenä yönä, kun he yhdessä olivat. Itkenyt oli äiti ja itkenyt oli Waltterinkin.

Kun hän nyt muisteli äidin viimeisiä sanoja, oli hän vieläkin kuulevinaan äidin hellän äänen ja tuntevinaan hänen lempeän kätensä silittelevän hänen hiuksiaan. Häntä seurasi äidin rakkaus, pyhin ja kallein! Mitä huoli hän muusta maailmasta ja ihmisten ivasta! Sillä oli sitä tullut ivaakin hänen osakseen. Ei siinä kyllä, että hänen entinen morsiamensa, terhakka ja ylpeä, oli häntä purevasti puhutellut, mutta lisäksi saivat entiset toverit asiasta vihiä . . .

— Oo, sinä suuri Lapinkävijä . . . johan me sinulle morsianta ennustimmekin!

Ei ollut hän pahaa pahalla costanut, ei ollut välittänyt mistään ja kun toverit kutsuivat häntä Tapanin päivän tanssiaisiin, sanoi hän, että hän oli lupunut kaikista entisistä elämän tavoistaan . . .

— Pieni tuutinki kai . . . ?

— Ei sitäkään . . . Juokaa ja iloitkaa te täällä . . . Minulla on ystävä, joka vartoo ja sen ystävä

rakkaus on suurempi kuin kaiken maailman hyvydet!

Silloin he jättivät hänet rauhaan ja sanoivat ikuiset hyvästit . . .

Hyvästin oli hänkin sanonut ja hänestä oli tuntunut, kun hän lähtiessään asemahuoneen rappusilta katsahti kansallisteatteriin päin, ettei hän enään sitä näe . . .

— No hyvin siellä muuten isossa maailmassa jaksetaan, — jatkaa Holsterin emäntä. Ja vastausta saamatta jatkaa hän taas:

— Eipä sitä olisi uskonut, että te niin pitkälle Eilan kanssa, vaan hyvä tyttö minustakin on Eila. Eikä se hänen syynsä ole, että isä kivelioitä kulkee ja metsiä makaa kuin karhu.

. . . Jo on viikon päivät Eilan ajokas ollut täällä vartomassa . . .

Kuullessaan Eilan nimeä mainittavan, herää Waltterikin mietteistään ja sanoo kuin itsekseen:

— Eila parka on minua jo vartonut. En ehtinyt niin pian kuin lupasin . . . Mutta pian nyt olen Eilani luona . . . Missä Eilan ajokas on?

— Tuossa ne ovat porot mäntytienvalla, meidänkin ajokkaamme . . . Vaan totta kai nyt yön leväh-

dätte, kun tämmönen tulipalo pakkanen on ja jälkin on aivan ummessa . . .

— Eikö ole ollut sieltä päin kulkijaa näinä päivinä?

— Ei ole sitten kun Karhu-Jaako tänne Eilan poron toi ja pyrynnyt on jälkeinpäin joka päivä . . . Elkkää yön selkään lähtekö . . . Kyllä siellä Eila hyvin jaksaa, niin kertoi Karhu-Jaakko. Eikä ole minikään puutetta . . . on kaikkia yllin kyllin . . .

— Kertoiko Jaakko . . . ?

— Kertoi. Vankka poika kuuluu olevan ja isänsä näköinen, valkoinen kuin Herran enkeli . . .

— Rakas, kallis Eilani!

Waltteri sanoi sen kuin suurta tuskaa kärsien ja vaikka hän mielenliikutuksesta matkasta ja yön valvonnasta oli niin väsynyt hyppäsi, hän seisomaan ja aikoi heti lähteä.

— Holsterin emäntä ja Lassi saivat hänen kuitenkin tyytymään kunnes joutuisi vahva poronpaisti keitto. Mutta yön selkään aikoi hän lähteä taipaleeseen.

— Eilan ajokas on virkku ja virma ja osaa kyllä tämän taipaleen, vaikka ei ole jälkeäkään — sanoi hän.

— Kyllä kai se tien tietää, vaan raskasta se on kulku umpisella arveli siihen Lassi ja lisäksi sitten :

— Kuka sen olisi uskonut, että teistä semmonen poromies ja kiviön kulkija tulee, kun tähän ensi kerran tulitte ettekä ollut silloin vielä poron pulkassa istunutkaan . . .

— En minä sitä itsekään silloin uskonut, mutta nyt minä uskon . . . Minä rakastan tätä Lappia ja kaikkia ihmisiä täällä . . . Minä jään ijäksi päiväksi tänne . . . Minä saan täällä vakinaisen viran . . . En kaipaa täältä mihinkään . . .

Lassin emäntä oli tähän asti ujostellut, ei ollut viitsinyt tiedustella Eilan ja Walterin asiasta mitään, uskoen Walterin siitä pahastuvan, mutta nyt rohkasi mielensä ja uteliaana alkoi kysellä:

— Oikeinko teillä on naimahomma sen Eilan kanssa ja hänenkö vuoksi teillä semmonen tulinen kiire on?

— Me olemme jo naimisissa hyvä emäntä, me olemme vannoneet valamme . . . meillä on pieni poika . . . poika raukka, joka odottaa isäänsä . . .

Walteri sanoi sen sillä äänellä ja lämmöllä, että Lassin emännältä katosivat epäilykset. Mutta

saadakseen uteliaisuutensa kaikin puolin tyydytetyksi kysyi hän varmuuden vuoksi:

— Oikean rouvanko Eilasta meinaatte tehdä?

— Oikean rouvan, kumppanin ja ystävän . . .

Onko se niin kummaa?

— Eivätpä ne ole muut herrat sitten huolineet kun kerran niin on käynyt kuin Eilallekin . . .

— Mitä sinä sekaannut ihmisten asioihin, — torui Lassi emäntäänsä.

Mutta vieläkin tuntui emäntä epäilevän, virkkoi:

— Niin Eilakin uskoo. — Te olettekin erilainen herra kuin muut. Jo minä sen silloin näin kun ensikerran tähän meidän kotaamme tulitte . . . Onni se oli Eilalle, jolla ei ole kotoa missään . . . ja liekö se Kiveliön kävijä hänen isänsä . . .

— Mitä tuossa nyt poriset! — muistutti Lassi taas eukkoaan.

Mutta Walteri oli jälleen vaipunut omiin ajatuksiinsa. Vatsallaan maaten tulen ääressä ja siihen tuijottaen, askartelivat hänen aatoksensa Eilan luona. Hänen salainen toivonsa oli täyttynyt. Eila oli synnyttänyt pojan . . . Hän tunsu sydämessään kummasti vihlovan, ajatellessaan että hän oli nyt isänä . . . Hänen pieni, avuton poikaparkansa, joka oli maailmaan tullut niin . . . Mutta nyt pian oli hän kaikki

korjaava. Eila oli viikon päästä oleva hänen laillinen vaimonsa jumalan ja ihmisten edessä. Eikä hänen pieni poikansa jäisi isättömäksi eikä äidittömäksi . . .

Mutta sitten äkkiä johtui hänelle Kiveliön kävijä mieleen . . . Mikä mies hän mahtoi olla, joka ei koskaan tullut näkyville eikä puheisiin antautunut . . . ?

— Onko Eilan isää nyt näillä mailla näkynyt? kysäsi hän kesken mietteitään.

— Ei sitten kun menneenä talvena . . . eikä ole kuulunut, että olisi muuallakaan nähty . . . Eikä sen miehen matkoista ja olopaikoista muut ihmiset selvää saa, — selitti Lassi ja alkoi sitten muistella:

— Tässä kesällä kun kirkolla kävin, oli siellä muuan mies, joka tunsu Kiveliön kävijän ja tiesi kertoa, että Eila kyllä on hänen lapsensa, mutta äidistä ei ole tietoa, mutta kirjoihin se on Eila Norjan puolella merkitty, vaikka ei ole tietoa, isästä eikä äidistä . . . Niin kertoi se mies, Norjan puolelta sanoi olevan kotosin . . .

— — —

Pakkasyöhön lähtee Walter Ulfsköld ajamaan Lassi Holsterin kodalta. Hän on syönyt poronliha aterian ja valmisteleikse matkaan. Lassi on valjastanut Eilan ajokkaan, jonka tutun kellon äänen Walter

tuntee, kun se pakkasen käsissä menohalussaan päätänsä pudistaa. Kun tie on umpinen, täytyy Walterin jättää suurimman osan matkakapineistaan kodalle. Taival on kyllä jo Walterillekin tutumpi, sillä hän on pari kertaa ennenkin sitä kulkenut yksinkin, ilman opasta. Ja sekä hän itse että Holsterin väki luottavat siihen että Eilan ajokas kyllä tien noutaa, vaikka pyry viimeiset jäljet on umpeen puhaltanut . . .

— Onnessa mene! — huutaa Holsterin väki hyvästiksi.

Poro porhaltaa kinoksen yli sitä tien reikää kohti, joka lähtee viemään Karhu-Jaakon asuntoa kohden, mutta pulkka tekee syvän jäljen vasta sata-neeseen pehmeään lumeen ja polvesta asti kaahlaa poro . . . Tuima, öinen tuuli tuntuu puhaltavan, pureva ja pistävä, ja taivaan valkeat palavat . . . Walteri laskee pään rinnalleen ja vaipuu mietteisiinsä . . .

Niin monenlaiset, niin kummalliset ajatukset ja tunteet mellastavat hänessä, ettei hän itsekään tiedä mistä alkoi ja mihin lopetti. Yksi ainoa suuri asia oli selvänä hänellä. Se nimittäin, että hän rakasti Eilaa koko sydämellään, nyt vielä enempi kuin ennen . . . Oli mennyt luihin ja ytimeen ja uponnut sydämen syvyyteen se kyyneleinen katse, jonka

Eila häneen oli luonut silloin kun oli kysynyt, että voisiko hän hyljätä ja jättää Eilansa nyt, kun Eila kaikki hänelle oli antanut . . .

Ei hän olisi sitä voinut tehdä, vaikka maailma mitä olisi puhunut. Usein oli hän tullut tällä matkalla ajatelleeksi sitä, että eikö se ole lapsi joka tekee miehen ja vaimon suhteet yhä likeisemmäksi, yhdistää ja sitoo erottamattomaksi?

Ja hänelle selvenee kuin taivaan kirkkaudesta se, että ensi rakkaus naiseen on puhtainta, ihaninta silloin kun se miehen puoleltakin on ensimmäinen . . . kun mies valattaa koko sielunsa, parhaan, pyhimmän ajatuksensa naiseen, jota rakastaa . . .

Olivat sanoneet tuttavat Helsingissä säälien, että voi mies parka kun hukkaat nuoren elämäsi . . . kun menetät tulevaisuutesi lappalaistytön vuoksi . . .

Voi niitä raukkoja, kun ei yksikään — ei muut kun äiti vanha ja kokenut — osannut aavistaa, ettei hänen rakkautensa Eilaan ollut likanen eikä himokas, vaan autuas unelma, josta ei koskaan . . . ei koskaan luovu . . . He olivat ehkä uskoneet, että hänenkin rakkautensa oli laimeneva . . . Mutta nyt se oli tullut vielä suuremmaksi, puhtaammaksi . . .

Se pieni poika raukka! . . . Juurihan se oli se, joka veti häntä jättiläisvoimalla Eilan luokse . . .

Vilkaassa mielessään kuvailee hän lastaan, tuntee rakkautensa kasvavan sitä pientä, avutonta olentoa kohtaan ja Eilaa, joka siellä itkien häntä vartoo . . .

Taival tuntui kuluvan hitaasti, sillä poro ei ponnistuksistaan huolimatta, jaks nopeampaan kulkuun. Pakkanen kiihtyy revontulet palavat. Välisti näyttävät Walterista ympäröivät seudut, vaarojen laet, joita öiset valot valasevat, aivan oudoilta ja jänkkäpilkut, jotka vaarojen välissä vilahtavat, tuntuvat tavattoman pitkiltä . . .

Hän luottaa ajokkaansa tarkkaan vainuun eikä pidä lukua mitä suuntaa poro kulkee. Omiin ajatuksiinsa vaipuneena hän välisti unhottaa kaiken ympäristönsäkin ja senkin mihin oli matkassa . . .

Tänne oli hän siis jäävä tänne kylmään, leivättömään Lappiin . . . täällä elävä onnensa elämää, rauhallista rakkauden elämää Eilansa ja lapsensa rakastamana . . . Olihan se kyllä viehättävä se maailma ja se elämä siellä etelässä, mutta siinä oli ontto sisus ja kylmä kuori . . . Ei siinä sielun jano sammunut eikä sydän koskaan tuntunut tyydytetyltä . . . Voi, Eilan syli oli niin kertomattoman lämmin ja hänen rakkautensa niin avaruuden suuri . . .

Tänne hän tahtoo ja täällä hän viihtyy . . .

Kukaan siellä kotona ei voinut aavistaa minkälainen Eila oli . . . Ei rohkeinkaan keikari voisi kuvitella semmosta naista kuin Eila . . . Mutta hän pitääkin Eilaansa kuin suurta pyhää aarretta, hoitaa ja rakastaa ja heidän elämänsä on oleva päiväpaisteista silloinkin, kun muilla on nälkä ja yö . . .

— — —

Synkän korven pimeässä istuu Kiveliön kävijä pakkasyönä puoleksi kinokseen uponneena. Häntä ei hätyyttele vilu eikä nälkä eikä hän tuskaannu odotukseen, sillä hän on varma saaliistaan. Niin varma, että hän jo edeltäpäin tietää kuinka hänen tekonsa on käyvä ja miten hänen on meneteltävä.

Hänen suuret tummat silmänsä säkenöivät ja näyttää kuin uppoaisi hänen teräksinen katseensa synkän kallion sisäänkin. Pitkä pyssyys on hänellä vierellään ja kädessä suopunki.

Ei yksikään ihminen ole häntä nähnyt sitten menneen talven, vaikka hän on näillä mailla oleskellut, ei kukaan muu kuin Eila. Hän on välttänyt viisaasti kaikkia ihmisasuntoja eikä ole uskaltanut ampuakaan, peläten pamausten herättävän huomiota.

Tultuaan huomaamaan miten Eilalle on käynyt, on hän vannonut julman koston, on päättänyt saattaa Walteri Ulfsköldin hengiltä pois. Kavalasti ja

petomaisesti on hän tekonsa miettinyt ja vaaninut Waltterin jälkiä kaiken talvea.

Nyt se on onnistuva. Täällä erämaassa, asu-mattomalla taipaleella, on se onnistuva eikä kukaan koskaan ole saava tietää sitä hänen työkseen. Vaanien on hän seurannut Waltterin jälkiä ja hän tietää nyt, että Waltter on taipaleelle lähdössä Eilan porolla. Hän on nähnyt Karhu-Jaakon ajavan Eilan ajokkaalla Lassi Holsterin kodalle ja jättävän poron sinne. Siitä on hän asian oivaltanut ja hän jo viikon päi-vät saalistaan vartonut.

Siinä on ollut hänellä aikaa mietiskellä omaakin elämäänsä, sitäkin aikaa, jonka hän ainaiseksi oli aikonut painaa unholaan. Nuorena miehänä oli hän tänne Lapin kiveleeseen tullut. Ei kukaan saanut kos-kaan tietää mistä hän tänne saapui ja milloin ensi-kerran ilmestyi. Eilan hän toi sitten jälkeensä . . . Eikä kukaan saisi koskaan tietää hänen nuoruuttaan eikä syitä, joiden vuoksi hänestä oli tullut metsien villi asukas . . . eikä hänen suurta rikostaan.

Mutta raa'an, pakkasen ja villin elämän kes-kellä, on häneen jäänyt vielä älyä sen verran, että hän ymmärtää kaikki menetetyksi — ja suuren kostonsa jäävän lopultakin tekemättä . . . sen suuren koston, jonka vuoksi hän vaan on elänytkin ja

kiveliötä kulkenut ja josta ei muut enään tienneet kuin hän itse . . .

Hänen tarkka korvansa kuulee pienimmänkin risauksen ja äänen, joka välisti katkasee ijankaikkisen pitkää ja pimeää äänettömyyttä. Hän kuulee kuinka lupponen kuusi hökertää, kun tuuli oksia liikuttelee, hänen kuunteleva korvansa äkkää räiskeen, joka taivaalta revontulten hulmutessa, kuuluu . . .

Jo kaukaa kuulee hän Eilan poron kellon kalkkasevan . . . Silloin juolahtaa hänelle mieleen, että Waltteri ei ehkä olekaan yksin taipaleelle pannut, vaan ottanut oppaan matkaansa . . .

— Silloin on heidän molempain vuoro tullut, — höpisee hän itsekseen.

Yö on kylmimmillään. Revontulet palavat valjusti, heikosti valasten kuusikkokorpea, jossa kiveliön kävijä istuu . . . Hän kuulee poron lähenemistään lähenevän . . . nousee seisomaan ja ottaa suopunkinsa oikeaan käteensä . . . Juuri kun Waltteri on kohdalla sujahtaa taitavalla kädellä heitetty suopunki hänen kaulaansa . . . Waltteri tuntee rajun tempauksen ja silmänräpäyksessä on hän pujahtanut pulkasta suulleen kinokseen . . . Hän ei ehdi muuta tuntea eikä nähdä kuin että hänen kaulaansa kuristaa, mutta kuristus heltiää heti . . . Hän pyrkii pois kinok-

sesta ja pääsee seisomaan . . . Poro on kadonnut eikä hän kuule kellonkaan kalketta . . . Kauhistuksissa koettaa hän päästä jäljelle, joka pohottaa puiden välissä, vaan hän uppoaa joka yrityksellä reiden juureen asti . . .

Ensin hän ei käsitä mitä ja kuinka on tapahtunut, vaan päästyään oikein selville ymmärtää hän, että hänet on heitetty suopunkiin ja temmattu pois pulkasta . . .

Asemaansa ja vaaraa, joka häntä uhkaa ei hän heti käsitä, sillä hän toivoo poron seisahtavan. Pannen kaikki voimansa liikkeelle ja riisuen rukkansa koettaa hän kahlaamalla pyrkiä pulkan jälkeä poron perässä . . . Mutta lumi pudottaa näin metsällä enemmän kuin aukealla ja vaan vaivaloisesti pääsee hän eteenpäin . . . Suksensa ovat olleet kiinniköytettynä pulkkaan samoin kuin eväät ja muut pienemmät kapineet . . .

Hän koettaa konttaamalla pyrkiä eteenpäin; se onnistuukin paremmin ja kun hän oikein ponnisteleikse pääsee hän mielestään pitkän matkaa . . . Vähä väliä nousee hän jaloilleen kuunnellakseen poron tiukua, mutta hänen korvaansa ei satu tutun kellon helinä . . . hän kuulee vaan kuinka kylmä,

jäinen tunturituuli puhaltaa puun latvoissa ja kuinka metsä kuin valittaisi . . .

Kun taivaan valkeat roihuavat kirkkaammin saa hänkin taas uusia voimia ja konttaa eteenpäin, pulkan jälkeä noudattaen . . . Hän pääsee vähäsen suon laitaan, jossa tuuli puhaltaa kipakammin ajaen irtainta lunta edellään . . . Mutta juuri silloin kun hän ehtii puoliväliin jänkkää peittyä pulkan jälki niin, ettei enään pientäkään viivaa, joka osoittaisi mistä poro on mennyt . . .

Epätoivoisena palaa hän takasin siihen paikkaan, johon rukkansa on jättänyt . . .

— — —

Kaksi vuorokautta on Walteri jo kahlannut kiveliössä, kontannut sinne tänne, harhaillut eksyksissä.

Nähtyään turhaksi saavuttaa poroansa on hän toivonut, että hän ponnistaen jaksaa takaisin Lassi Holsterin kodalle. Mutta öinen tuuli tupruuttaa jäljen umpeen ja kun hän sitä hakee ja kiertelee, näkee hän joutuneensa omiin jälkiinsä. Väsymys, pakkanen ja nälkä alkavat ahdistella ja toivo päästä Holsterin kodalle alkaa raueta . . .

Uupuneena asettuu hän hankeen levätäkseen ja miettiäkseen asemaansa, joka nyt vasta alkaa toden

teolla kauhistaa . . . Pakkanenkaan ei tunnu lauhtuvan ja viima on yhtä vihasta . . .

Yö on. Tähdet valvovat ja Walteri tuijottaa kinoksestaan kohden tummaa, ääretöntä taivasta. Hiestyneeseen ja väsyneeseen ruumiiseen iskee kylmä vihasella voimallaan kuin peto saaliiseensa . . . Sormenpäitä kihelmöitsee ja koko ruumiissa tuntuu niin kuin jääpuikko kulkisi kahakäteen ja rinnan kohdalle asettuisi . . . Hän hautaantuu syvemmälle ja oikasee väsyneet niskansa hankea vasten . . . Hänestä tuntuu hyvältä olo ja hän päättää vähä levähtää, koettaakseen sitten uudelleen . . .

Mutta yht'äkkiä tulee epämääräinen pelko siitä, että hän ei ehkä enään jaksakaan, häntä uuvuttaa niin kovin raukasevasti eivätkä hänen ajatuksensaakaan enään tunnu selviltä . . . Mutta jahka hän hetken on levähtänyt.

Miten ne näyttävät kuin punasilta nuo taivaan tähdet? Punaselta ne paistavat. Aivan kuin veri. Taivaskin on leppoisemman näköinen . . . ehkä ilma lauhtuu . . . Hänen ajatuksensa tekevät niin kummallisia retkiä . . . Hän on kuin Helsingissä. Suuren kivimuurin korkeassa salissa soi soitto, sähkö valasee ja paria pyörii, hienoa ylhäistä Helsingin yleisöä . . . Hänkin menee tanssimaan . . . katselee sievän sola-

kan tytön ja kumartaa . . . Tanssi lämmittää . . .
Mutta yht'äkkiä sammuu sähkö ja pakkasen viima
puhaltaa sisään isoista, avoimista akkunoista . . .

— Sulkekaa akkunat! — kirkuvat naiset ja
yleinen sekamelska syntyy. Waltteri hyppää ulos
akkunasta, sillä siellä sisällä pimeässä on joku, joka
häntä ahdistaa. Mutta hän ehtii paeta ja pääsee
lentoon ja lentää kauvas . . . kauvas Pohjolaan . . .

Siellä onkin kesä, lämmin ja valoisa. Järven
rannalla istuvat he Eilan kanssa. Eila paistaa kalaa
rakovalkeassa ja hän makaa vieressä, pää mättäällä
. . . Silloin näyttää kuin taivaasta putoaisi suuri, tuli-
nen pallo suoraan hänen rintansa päälle ja tuke-
huttaa . . .

Waltteri herää unelmistaan, hyppää kinoksestaan
ja tuntee suunnatonta nälkää ja vilua . . .

Hän koettaa painaa lakkiaan silmilleen ja kie-
too rukkaa tiukemmalle ja nyt hänestä tuntuu, että
hänen ajatuksensa ovat pirteät ja selvät . . . Hän
tuntee voimattomuutensa ja ymmärtää selvään, ettei
hän ikinä omin voimin pois pääse . . . että . . . että
häntä vartoo paleltuminen ja kuolema . . .

Hänelle on, miettiessään sitä miten hän pulkasta
pyörähti päälleen hankeen, selvennyt se, että joku
vihamies oli suopunkin hänen kaulaansa heittänyt

... Kuka oli se vihamies? Ja kuinka oli poro niin pian kadonnut ja kellon ääni lakannut kuulumasta?

Tunnossaan päättää hän sen Kiveliön kävijän työksi. Siksi ei se ollut koskaan tullut Walterin näköksälle, siksi oli se Eilaa hänestä varoittanut. Sydämetön julmuri, joka ei tiennyt, ei aavistanut, että hän rakasti Eilaa enempi omaa elämäänsä!...

Tänne täytyi nyt kuolla, paletua hankeen, asu-mattomaan erämaahan! Kuolla tänne näkemättä lastaan ja saamatta pusertaa Eilaansa sydämel-leen?

Nuoressa iloisessa elämässään oli hän hyvin harvoin tullut ajatelleeksi Jumalaansa. Häntä, joka kulki täällä maailmassa jokaisen ihmisen perässä ja johti hänen askeleitaan. Unhottanut oli hän Jumalansa ja muisti ainoastaan silloin häntä kiittäneensä kun hän tunsu omistavansa Eilan kokonaan ja yksinään...

Oliko tämä Jumalan kosto, hänen suruttoman elämänsä vuoksi? Oliko hänen rikoksensa Jumalan silmään edessä niin suuri, että Jumala tällä tavalla tahtoi häntä muistuttaa? Mutta eihän hänellä ollut ollut petos mielessä, ei pienintäkään vilppiä, josta tunto soimaileisi...

Waltteri tuijottaa taivasta kohden, tuota omituisen valojen ja tähtien peittämää taivasta kohden . . . Mutta puoliväkisten painuvat hänen silmäluomensa kiinni ja kun hän vähä väliä niitä raottaa punottavat tähdet niinkuin veri . . .

Ei häntä pelota kuolema, vaikka hän tuntee että se nyt voi tulla. Ei myöskään tunnu siltä, että tahtois takaisin elämään. Kummallinen selittämätön pehmeys ja raukeus täyttää koko ruumiin ja sielun niin, ettei hän enään jaksakaan mitään ajatella. Hän vaipuu entiseen kuoppaansa hankeen ja näkee kuinka tähdet yhä loistavat veripunasilta . . .

VI.

Eila on tuskallisena vartonut Walteria.

Hän on ollut niin kovin onnellinen näinä viimeisinä viikkoina, siitä asti kun lapsi syntyi. Hän hoitaa lastaan kun silmäteräänsä ja vartoo isän tuloa. Kuinka hän on tuleva riemuunsa, nähtyään vankan poikansa, joka oli noin isänsä näköinen . . .

Poikaa oli Walteri toivonutkin, vankkaa, komeaa poikaa. No nyt täällä oli poika valmiina, vankkana ja terveenä kuin poron vasa.

— Voi jos saisimme pojan, joka olisi sinun näköisesi, — oli Walteri hyvästellessään sanonut.

— Minä tahtoisin, että se olisi sinun näköisesi, — oli Eila siihen vastannut.

Riemuisin kasvoin Eila lastaan katselee. Se on kaunis ja verevä lapsi. Musta tukka, mutta silmät ovat siniset, samanlaiset kuin isälläkin.

Lapin päivä ei valkene ja tuskallisena kuuntelee Eilan tarkka korva tutun poronkellonsa helinää.

Mutta sitä ei kuulu, vaikka olisi kaikkien Eilan laskujen mukaan jo eilen pitänyt kuulua . . .

— Kun hänelle ei vaan mitään onnettomuutta tapahtuisi, — puhelee Eila lapselleen. Vaan mikäpä sattuisi, kyllä minun oma ajokkaani rakkaimpani pian kiidättää tänne Holsterin kodalta . . .

Karhu-Jaakon emäntä, jonka luona Eila lapsensa kanssa on, lohduttelee myöskin Eilaa, vakuuttaa, että Walteri kyllä saapuu, kun ehtii . . .

Mutta sittenkin vaivaa Eilaa epämääräinen, aavisteleva pelko ja hänen vilkas verensä käy hetkittäin kuohuviin hyrskyihin. Sen jälkeen kun Karhu-Jaako on kertonut kaikki mitä tiesi sekä Kiveliön kävijästä että Eilasta, on Eilalle tullut selväksi, ettei hän ollut Kiveliön kävijän lapsi. Hänet oli hyvin pienenä tuotu tähän Karhu-Jaakon tuvalla ja Kiveliön kävijä oli sanottu olevan hänen isänsä. Silloin tällöin ilmestyi Kiveliön kävijä Jaakon tuvalla, maksoi lapsen hoidon ja katosi taas vuosikausiksi erämaahan. Kukaan ei tiennyt mistä hän oli lapsen tuonut eikä kukaan kaivannut, ei ainakaan oltu kuultu ja siinä uskossa kaikki elivätkin että Eila todella oli Kiveliön kävijän tytär. Ainoa, joka heti alussa oli epäillyt oli Karhu-Jaakon emäntä, mutta ei hänkään uskalta-

nut epäilyksiään lausua, sillä kaikki pelkäsivät enemmän kuin rakastivat Kiveliön kävijää . . .

Mutta Eilalle on asia nyt selvennyt näinä viimeisinä viikkoina, kun hän on Waltteria odotellut. Hän on tehnyt päätöksensä ja toimittanut Karhu-Jaakon Norjan puolelle tiedoille, jos sieltä saisi opastusta tai todistuksia hänen syntyperästään.

Karhu-Jaakko on nyt sillä tiellään ja aikonut on voitavansa tehdä . . .

Yksin valvoessaan lapsensa kanssa kinosten ja pakkasten keskellä, on Eilan sieluun ilmestynyt uusia ajatuksia ja kuvituksia. Ja vaikka hän on melkein voimaton mitään tekemään, tuntee hän, että hänen suuri rakkautensa on hänelle voimia antava . . . Mainitsee hän pelostaan Jaakon emännällekkin, vaan ei usko emäntä Eilan pelkoa.

Mutta kuluneena yönä on Eila unissaan nähnyt hirveän kuvan ja hänen mielessään on pelko, jonka liekit eivät tunnu sammuvan. Se on pelko, että Waltterille on joku onnettomuus tapahtunut taikka että joku vaanii hänen henkeään . . .

— Kukaan muu ei häntä vihaa kuin Kiveliön kävijä, jota minä, onneton olen isäkseni kutsunut, — sanoo han Jaakon emännälle.

— Eipä niin kelpomiehellä pitäisi olla vihamiehiä. Isäsikö? Mutta eihän häntä ole kukaan näillä mailla nähnytkään koko viime kesänä eikä tänä talvena, — lohduttelee Jaakon emäntä.

Mutta ei tyynny Eilan myrsky, eivät pahat aavistukset rauhaa suo . . . On sattunut niin, ettei Karhu-Jaakon tuvalla ole ketään muita kuin emäntä ja Eila. Miehet ovat poroissa kaukana kivieliössä eikä ole tietoa koska he palaavat. Ajoporojakaan ei ole käsillä yhtään. Eila tietää sen, mutta lohduttaaksensa itseään, lausuu hän ääneensä:

— Ovatpa sivokkani tervoissa . . . kyllä kujan tiedän kusta kuljen . . . olipa umpi tai latu . . .

Eila on hurmaavan kaunis, kun jännittävä mielenliikutus hänen mielessään punoo. Hänen suuret, tummat silmänsä säkenöivät ja posket punottavat.

— Jos rakkaimpani hiuskarvaakaan on katkaistu . . . jos . . . jos . . . Silloin kaikki Lapin voimat kutsun avukseni eikä ole kostoni koskaan kyllin suuri oleva — sanoo hän.

— Jumala armahtakoon sinua tyttöparkaa, — lohduttelee häntä Jaakon emäntä.

— — —

Pakkanen on näinä pimeinä päivinä käynyt yhä purevammaksi ja rautaset tunturituulet puhaltavat

niin, että koko ympäristö näyttää pakkasesta palavan. Ei ole yhtään kulkijaa ollut Lassi Holsterin kodalta päin. Ei ole Eila mitään viestiä Walterista kuullut...

Hänen epämääräinen, aavisteleva pelkonsa on kasvanut yhä suuremmaksi eikä hänellä enään ole rauhaa yhtään silmänräpäystä. Kiveliön kävijä kauheine silmineen ja vankkoine ruumiineen kummittelee hänen mielessään. Ja kun hän muistaa kuinka yksi ja toinen Lapissa kulkija on kadonnut tietämättömiin ja kuinka hän salaa on kuullut, että nuo katoamiset on mainittu yhdessä Kiveliön kävijän kanssa, valtaa hänen tuska, jolla ei rajoja ole.

Eräänä aamuna, kun päivän vinkka heikosti tuntuu alkavan valasta puolipimeää kylmää päivää, hakee hän suksensa käsille, parantelee varpaallisia ja pönkäitä. Ja aikoo lähteä hiihtosin Lassi Holsterin kodalle.

— Elävänä tai kuolleena täytyy minun hänet kohdata, — hyvästelee hän Jaakon emäntää, jonka hoitoon lapsensa jättää.

— Mutta jos vähät voimasi pettävät ja tämmöinen pakkanen on, — arvelee emäntä epäillen.

— Minulla on nyt enemmän voimia kun koskaan ennen, — vakuuttaa Eila ja potkasee menemään myötälättä alle suurta lumista tunturia kohden,

jonka pohjukkaa pitkin tie lähtee Lassi Holsterin kodalle.

Vaikka lumi on tihmeää pakkasen puremaa ja vihasten viimain jäätämää, luistavat Eilan sukset aika vauhtia. Eila on kuin kasvanut suksilleen ja kun hän työntää sauvalla uppoaa sompa paikatellen syvään lumeen. Mutta on Eila hiihtänyt monet kerat tätä samaa matkaa ennenkin vaikka tulipalopakkanen on ollut.

Kova pakkanen on nytkin, mutta Eilan veri on kuohuksissa ja kasvot palavat kuin tulen liekissä. Hänen vankka musta tukkansa, joka kiehkuroina pujotteleikse lakin alta on valkosessa huurteessa, samoin kuin silmäripset ja kulmakarvatkin. Sieraimista huokuu lämmin höyry ja koko ruumis taipuu somasti hänen työntäessään sauvoilla myötäileissä.

Eila on jo ehtinyt tunturin kupeelle ja lähtee siitä oikasemaan laajalle, puuttomalle jängälle, jonka toisessa päässä taas pohottaa tunturin laki, äskeistä laajempi, mutta matalampi. Entistä tietä hän noudattaa, mutta tuisku on kaikki jäljet umpeen pyryyttänyt. Aukealla jänkällä vastaa vihanen viima vielä tuimemmasti, puree poskipäihin ja polttaa kuin liekissä, mutta Eila ei käännä kasvojaan suojaan

päin, vaan lykkelee lylyään suoraan purevaa viimaa vastaan . . .

Juuri kun hän ehtii jängän laitaan, kuulee hänen tarkka korvansa poronkellon helkettä. Hän saa uusia voimia ja hiihtää kahta nopeammin. Päivän vinkka on loppunut, revontulet syttyvät tunturien laeilla ja viima kovenee, aina peittäen suksen ladun umpeen.

Ehdittyään tunturin laitaan, jossa alkaa vaiva-
nen varvikko, kuulee Eila tarkkaan poron kellon
kalkkasevan niinkuin kalkkasee se silloin, kun poro
lumessa kaahlaen pyrkii eteenpäin. Mutta se ei ole
hänen ajokkaansa kello . . . se on Lassi Holsterin
ajokkaan . . .

Eila työntää kovaa vauhtia kellon ääntä koh-
den ja näkee samassa, kun revontulet juuri suurim-
milleen repeävät palamaan, poron astuvan, pulkka
perässä . . . jonkun peitettyä pulkassa makaavan
. . . ja Lassi Holsterin hiihtävän pulkan jälessä,
poroa hopitellen . . .

Eilan sydän tuntuu lakkaavan sykkimästä, mutta
salaman nopeudella heittää hän pulkassa makaavalta
poronahkaset syrjään . . . ja näkee Waltterin kasvot
kuolon kalpeana edessään . . .

Hän polvistuu . . . suutelee kerran . . . tuntee rakastettunsa huulten lämmön . . . ja tekee nopean päätöksensä . . .

— — —

Voimalla, jota hän itsekin ihmettelee rientävät Eila ja Lassi Holsteri eteenpäin Eilan äskeistä latua pitkin, Eila taluttaen poroa ja Lassi jälessä sitä hopitellen . . .

Lassi kertoo Eilalle miten Waltteri heille on tullut, kuinka levähtänyt ja syönyt, mutta ei ole malttanut yötyä, vaan lähtenyt taipaleeseen ja pakkaaseen ehtiäkseen pienen poikansa ja Eilansa luo . . . Eräänä yönä on Lassin emäntä nähnyt pahan unen ja silloin on hän toimittanut Lassin kuuloille onko Waltteri saapunut Jaakon tuvalle . . . Puolivälissä taivalta on Lassi nähnyt jälkiä, jotka on havainnut ihmisen jäljiksi . . . Pahaa aavistaen on hän alkanut huutaa ja kierrellä ympäristöä . . . Ja aivan vanhan tien vieressä on hän löytänyt Waltterin kinoksesta, jalat ja kädet kankeana, paleltuneena kuin jääpuikot.

— Oliko hän silloin tajussaan? kysyy Eila, joka hiihtää edellä ja voimiensa takaa vetää poroa perässään.

— Kysyi Eilaa ja pientä poikaansa.

Eila peittää kädellään silmiään, jotka kyyneltyvät, mutta toivo Waltterin elämään jäännistä antaa hänelle uusia voimia ja hän sanoo:

— Minä ymmärrän kaikki . . . Kiveliön kävijä — tuo hirviö ja mielipuoli on hänet taipaleesen jättänyt . . . Luetut ovat nyt hänenkin päivänsä . . .

— Eikö ajokkaasi ole Jaakon tuvalla saapunut?

— Kyllä hän siitä, se ryöväri, on huolen pitänyt . . .

Nyt selviää Lassillekin se minkävuoksi Waltteri on niin pitkiä matkoja umpea kaahlannut, kontannut ristiin rastiin, joka selvästi näyttää, että hän on eksyksissä harhailut.

— — —
Karhu-Jaakon tuvalla saavat he uudet ajokkaat ja lähtevät vinhaa kyytiä ajamaan kirkonkylään, jossa lääkäri asuu.

— Eila parka . . . kovan onnen tyttö . . . olit kuin oma lapseni, — sanoo säälien Jaakon emäntä.

Eila on tähän asti saattanut toimia nopeaan ja järkevästi, mutta nyt tuntuu kuin alkaisivat voimat pettää, kun he Jaakon emännän kanssa hierovat lumella Waltterin kankeita jäseniä.

— Tiedätkö mikä on tuskaa? kysyy hän Jaakon emännältä. Kuvailin tuskaksi sitä kun orpo olin ja

isäkseni tuota petoa uskoin, — mutta nyt minä tiedän tuskan joka on suurempi kuin koko maailma, sen merien syvyydet ja taivaitten korkeudet . . .

Emäntä pillahdi itkuun ja kyyneliä pyyhki Lassikin.

Vasta kolmantena päivänä tulee Waltteri täyteen tajuntaansa.

Hän avaa silmänsä, huomaa Eilan ja koettaa kurottaa kättänsä Eilaa kohti, mutta silloin tuska vääntää hänen kasvojaan ja hän huomaa olevansa sidotun. Eila painaa kätensä hänen otsalleen, kumartuu häntä kohti ja suutelee . . .

Lempi ja ilo saavat unhottumaan hetkeksi tuskat. Hän muistaa nyt kaikki mitä hän on kärsinyt, itkuun purskahtaa ja vaikeroi:

— Eila rakkaimpani . . . Missä on pieni poikamme.

Eila käy viereeseen huoneeseen ja tuopi sieltä sylissään lapsen . . . Waltterin kasvoilla ilme muuttuu iloiseksi, mutta yrittäessään liikuttaa käsiään, purskahtaa hän hillitsemättömään itkuun . . .

Hän jääpi kahden Eilan ja lapsen kanssa.

— — —

Viereisessä huoneessa puhelee lääkäri nimismiehen ja Karhu-Jaakon kanssa, joka vast'ikään on palanut Norjan matkaltaan.

— Kaikista näistä päättäen, — sanoo nimismies, katsellessaan niitä papereita ja todisteita, jotka Jaakko on matkassaan kuljettanut, — täytyy Eilan olla pastori Håkansenin tytär, joka vuoden vanhana vietiin venheestä eikä sittemmin ole mitään kuultu . . . Tässä on kaste-todistus Ingrid Sofia . . . Mutta mikä on sitten se, jota Kiveliön kävijäksi kutsutaan?

— En minä hänestä tarkemmin tiedä, eikä sitä kukaan ole kysynyt, kun kaikki ovat enimmäkseen häntä peljänneet eivätkä mitään ole uskaltaneet kysyä . . . Ja kun on kaikille rauhan antanut ja ahmoja ahdistellut, niin ei ole sen enempää välitetty, — selittää Jaakko tietojaan nimismiehelle.

— Onko hänessä koskaan ollut huomattavissa mielipuolen oireita? tiedustaa lääkäri.

— Minä en vaan koskaan ole saanut selvää onko hullu vai viisas, vaan paremmin minusta on hullu . . .

— Kamala, hirveä mies hän mahtaa olla! — sanoo nimismies kuin ajatuksissaan. — Sääli kaunista nuorta miestä, sääli nuorta, onnetonta tyttöä . . .

— — —

Näinä viimeisinä puoli pimeinä talvipäivinä, joina Waltteri on kärsinyt suurinta ruumiillista tuskaa, on Eila yötä päivää istunut hänen vierellään ja heidän sielunsa ja sydämensä ovat kuin kiinni toisiinsa kasvaneet.

Pappi on heidät nyt vihkinyt.

Saatuuan kuulla lääkäriltä, ettei ole toivoa enään elämästä, on Waltteri vaipunut kuin uneen . . . Ja silloin kun hän avaa silmänsä ja näkee Eilan vieressään, kirkastuvat hänen kasvonsa ja suu vetäytyy vielä hymyyn . . .

Mutta eräänä yönä leviää kummallinen kalpeus kasvoille. Veri pakenee pakenemistaan ja hengitys lakkaa vähitellen kuulumasta . . .

Eila sulkee lapsensa povelleen ja nyt vasta tuntee hän kuinka tuska painaa hirveät hartiansa hänen päälleen maahan painaakseen. Silloin leimahtaa hänen silmissään kirkas koston tuli ja kääntyen lääkärin, nimismiehen ja Jaakon puoleen hän melkein huutaa:

— Haa, sinä kavala heittiö . . . murhasit rakkaimpani . . . Koston! Koston! Koston!

— Kiveliön kävijää ollaan etsimässä . . . Kaikille lappalaisille on annettu käsky . . . sanoo nimismies.

Mutta nuori lääkäri lähestyy Eilaa ja sanoo sydämellisesti:

— Nuori nainen! Teillä on lapsi, jonka vuoksi teidän kannattaa elää . . .

— Eila herää kuin huumauksesta, näyttää kuin hänen kauniit silmänsä saisivat lämpöistä hehkua ja hän purskahtaa valittavaan, katkeraan itkuun . . .

Tuskaa . . . tuskaa . . . oi sitä tuskaa . . .

Vuoden 1907 kirjoja:

Allekirjottaneen kustannuksella on tänä vuonna ilmestynyt:

Avomieli, Antero, **Auskultantin päiväkirja**,
pöytälaatikon salaisuuksia vv. 1898—99. Hinta 2: 75.
Päiväkirjan muodossa keveällä tyylillä tekijä kertoo
tunteitaan, mietteitään, vaiheitaan ja kokemuksiaan auskultant-
tina vuosilta 1898—99 — juuri routavuosiemme aattoajoilta.

Doyle, A. Conan, **Kullan voima**,
kertomus. — Hinta 1: 75.

Doylen teokset ovat jo meilläkin saaneet sellaisen tun-
nustuksen että niitä ei tarvitse erityisesti suositella. Tämän
teoksen lukeminen tarjoaa kerrassaan nautintorikasta ajan-
vietettä.

Kataja, Väinö, **Tuskaa**,
kuvaus raukoilta rajoilta. — Hinta 1: 25.

Tunnettu, pirteä perä-pohjalainen kirjailija kuvaa tässä
teoksessaan lappalaistyttö Eilan ja Lappiin menneen nuoren
metsänhoitajan rakkaussuhteita.

— —, **Maalaiskuvia**,
kokoelma novelleja. — Hinta 2 mk.

Sisältää parikymmentä lyhyttä, sattuvanaista kerto-
musta, jotka melkein kaikki käsittelevät aivan viimeaikaisia
tapahtumia. Harvinaista nautintoa tuottava kirja.

Lassinen, Emil, **Joel Sormensuo**,
kertomus nykyajalta. — Hinta 2 mk.

Kuvaa sosialismin heräämistä maaseudulla. Kirjan hen-
kilö on konnultaan hädätyn, sosialistiagitaattorin herättämä
torpanpoika. — Kirja on saanut hyvin kiittäviä arvosteluja ja
herättänyt suurta huomiota.

Hedman, Valfrid, **Kieli- ja kansatieteellisiä
aiheita**. — Hinta 1 mk.

Sisältää kirjoitukset: Kansainvälinen kieli. — Turkki-
laisia sananlaskuja. — Israelin kansallisuus. — Georgian nai-
set. — Itä-Intian kielilöt. — Hieman japaninkielestä.

Heyse, Paul, **Kaksi vankia**,
novelli, suomentanut H. T. — Hinta 1: 50.

Eräs arvostelija lausuu Heysestä m. m. „Hie-
nolla aistilla ja psykologisella älyllä varustettu taiteilija on
ja pysyy eittämättömänä mestarina novellirunoudessa.
Naisten tuntijana ja lemmikkinä on hän samalla soresan lyhyt-
sanainen, sielukas ja mestarillinen.“

Jakobs, W. W., **Meripoikia,**

merimiesjutelmia, suomentanut E. P. — Hinta 1: 75.

Sisältää 8 humoreskia, joita verrattomalla nautinnolla lukee.

— —, **Laivuri on rakastunut,**

merimiesjutelma, suoment. E. P. — Hinta 1: 75.

W. W. Jakobs'in humoristiset kertomukset ovat kirjoitetut todellisen mestarin kynällä; aiheet ovat kaikki meripoikien kirjavasta elämästä. Suurella nautinnolla niitä lukee. Epäilemättä tulevat ne saavuttamaan samanlaisen suosion, kuin Mark Twainin humoreskit ovat saaneet, ja tekemään tekijän meilläkin „paljon pidetyksi“.

Stepniak, Serge, **Nihilisti,**

romaani Venäjän vallankumousliikkeen alkuajoilta, suomentanut K—a. — Hinta 3: 75.

Suuri tanskalainen arvostelija Georg Brandes on tästä romaanista sanonut m. m. „Tämä kirja ansaitsee tulla luetuksi suurimmalla huomiolla; se antaa lukijalle totuuden mukaisen kuvauksen sankariuden olemuksesta“.

Strindberg, August, **Vaiheita,**

kokoelma kertomuksia, suom. Larin-Kyösti. Hinta 2: 75.

„Larin-Kyösti on tehnyt kelpo työn valmistaessaan suomalaiselle kansalle tilaisuuden tutustua muutamiin parhaimpiin Strindbergin lyhyemmistä kirjallisista tuotteista. *Ken haluaa lukea novellikirjallisuutta, jollaiseen meidän kirjallisuutemme ei tarjoa vertauskohtia, hän hankkikoon itselleen „Vaiheita“.*

Vilde, Eduard, **Päivän koittaessa,**

novelli, vironkielestä suoment. Ape Laitio. Hinta 2: 25.

Teoksessa kuvataan rikasta virolaista tehtailija-perhettä, joka on saksalaistunut siihen määrään, että sen jäsenet eivät enää tahdo tunnustaa olevansa virolaisia. — Taitavalla kynällä kertoo tekijä perheessä syntyviä ristiriitoja; luettuun teoksen, huomaa tekijän olevan syvällisen ihmistuntijan.

Wladimirow, W., **Kuvauksia nykyaikaisista telotuksista.**

Venäjänk. suoment. K. K.

I. *Riian kidutuskammio ja tuomioistuin.* II. *Balmasjowin ja Kaljajewin telotus.* — Hinta 1: 50.

ARVI A. KARISTO,

KUSTANNUSLIKE HÄMEENLINNA.

Väinö Katajalta

on kustannuksellamme ennen ilmestynyt:

IRJA, kuvaus. — Hinta 1: 50.

Surumielinen lemmentarina . . psykologinen kuvaus.

KULMUJA I, kuvia elämän varrelta. Hinta 1: 60.

Sisältää 18 pirteätä kertomusta.

KULMUJA II, kuvia elämän varrelta. Hinta 2 mk.

Sisältää 13 kertomusta.

VARAVALLESMANNINA, kuvia Perä-Pohjo-
lasta. Hinta 1: 50.

Sisältää 11 kertomusta, „varavallesmannin“ havaintokuva.

MAALAISKUVIA, kokoelma novelleja. Hinta
2 mk.

Sisältää 20 kertomusta, joiden kaikkien aihe on otettu
aivan viimeaikaisista tapahtumista.

Suom. kaunok. 1.

Kataja

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOELMA

120 102 1164

